

V. FEJEZETEK A DIPLOMÁCIA TÖRTÉNETÉBŐL

Balogh Tamás Zoltán

BALOGH TAMÁS ZOLTÁN

KÁDÁR JÁNOS DEBRECENI LÁTOGATÁSAI ÉS AZ 1977-ES MAGYAR-ROMÁN DIPLOMÁCIAI TALÁLKOZÓ

A Cívisporta II. évfolyam 2. számában jelent meg 2018-ban „*Horthy Miklós és Debrecen: a kormányzó és a nagybányai Horthy család debreceni kapcsolatai*” című munkám, amely ugyanezen évben a Magyar Nemzeti Levéltár Hajdú-Bihar Megyei Levéltárának és a Hajdú-Bihar Megyei, illetve Debreceni Honismereti Egyesület helytörténeti pályázatán II. helyezést ért el. Egy évvel később 2019-ben pedig az Új Nézőpont VI. évfolyam 2. számában a „*Horthy Miklós és Debrecen: a kormányzó debreceni diákságának története és látogatásai kormányzósága idején*” című írásom jelenhetett meg. Ezek után viszont egy másik magyar politikus, Kádár János debreceni látogatásait mutatom be ebben a témában, aki nem csak az országimázs építésének okán látogatott el erre a helyre. A város vált ugyanis a magyar-román diplomáciai kapcsolatok egyik fő helyszínévé, ahol a politikai vezető a román conducătorral, Nicolae Ceaușescu-val tárgyalt.¹

1. Kádár János rövid életrajza

Czermanik vagy Csermanek János József 1912. V. 26-án látta meg a napvilágot Fiumében, majd katolikus keresztséget kapott. Czermanik Borbála cselédlány és Krezinger János kisbirtokos zabigyerekeként született meg.² Egészen 1918-ig nevelőszülőkhöz került Kapolyra, ezután pedig Budapesten élt a Városház utca 4. számú házban édesanyjával, aki mosó- és takarítónő volt. Ekkortól járt aztán Budapesten elemi iskolába, majd 1927-ben iparostanonc iskolát végzett, ahol szakmájának megfelelően írógépműszerész lett.

¹ Megjegyzés: Ceaușescu ekkor először és utoljára volt Debrecenben

² HUSZÁR TIBOR 2001: 7., 9., 349.

Tizenhét éves korától részt vett a kommunista mozgalomban és belépett a munkásszakszervezetbe, majd 1931 szeptemberében tagja lett a Kommunista Ifjómunkások Magyarországi Szövetségének és az 1919 óta illegális Kommunisták Magyarországi Pártjának egyaránt. Barna János fedőnéven 1932 tavaszától a KIMSZ Északi Területi Bizottságának tagja lett, majd 1933-ban KIMSZ Központi Bizottságának titkáráként tevékenykedett.

Először 1931 novemberében tartóztatták le, ahol bizonyítékok nélkül szabadlábra helyezték, aztán a KIMSZ Titkárságának ülésén esett fogságba, ahol 1933 novemberben tevékenységért két év fegyházra ítélték. A budapesti Gyűjtőházban, majd a szegedi Csillag börtönben töltötte büntetését, ahol megismerkedett Rákosi Mátyással.

Szabadulása után a kommunista párt utasítására belépett a Szociáldemokrata Párt VI. kerületi szervezetébe, ahol majd később 1940-ben megválasztották a Szociáldemokrata Párt Végrehajtó Bizottságába és egyben a párt ifjúsági csoportjának vezetője lett. Ezek után 1942. májusában illegalitásba vonult, ahol a párt belső szerveit alakította, aztán még ez év decemberében a Központi Bizottság Titkárságának tagja lett. A Kommunisták Magyarország Pártja vezető titkári címet 1943. februárjában szerezte meg, ahol a párttól megkapta a Kádár János fedőnevet, 1945. III. 20-án pedig hivatalosan is kérelmezte névváltoztatását.

A kommunista párt utódpártjának, a Békepártnak 1943 februárjától lett a vezetője, de 1944 áprilisában katonaszökevényként letartóztatták a magyar-szerb határon. Célja az volt, hogy Jugoszláviában felvegyék a kapcsolatot az emigrált kommunista vezetőkkel. Ekkor ismét két év börtönre ítélték, de szállításkor Nyergesújfalunál megszökött és visszatért Budapestre, ahol belépett az illegális ellenállási mozgalomba. *„1945 januárjában az MKP vezető titkári tisztségéről leváltották, a fővárosba érkező Gerő Ernő vette át tőle a vezető titkári tiszteletet. 1945. II. 13-án Budapest ostroma után a főváros rendőrfőkapitány-helyettese lett.”* Egyben megszervezte az Államvédelmi Hatóságot, és megtette Péter Gábort az ÁVH parancsnokának.³

Az MKP káderosztályának vezetője és országgyűlési képviselő is volt 1945-1947. között. Az MKP Központi Vezetősége titkárságának tagja 1945 áprilisától, majd májusban már az MKP Budapesti Területi Bizottságának titkára illetve a Politikai Bizottság tagja továbbá az MKP Nagybudapesti Bizottságának titkára.

³ Megjegyzés: Ekkor 1945. január 15-17-én a MKP Központi Bizottságának ülésén bízták meg Kádár Jánost az ÁVH megszervezésével <https://www.youtube.com/watch?v=gvr93sGHLKo>: 18:08 - 19:13. Az oldal utolsó megtekintése: 2021: IX. 30.

Egy évre rá 1946-tól már az MKP, később az MDP főtitkárhelyettese, 1947-1952. között pedig országgyűlési képviselő, majd 1948 márciusában az MKP-SZDP közös nagybudapesti egységbizottságának elnöke, aztán 1948 júniusában az MDP Budapesti Bizottságának titkára, 1948. VIII. 5. – 1950. VI. 23. között pedig belügyminiszter. *Aktív szerepet játszott 1949-ben a Rajk László elleni perben. „Farkas Mihály honvédelmi miniszterrel együtt egyike volt Rajk, illetve Noel Field kihallgatóinak. Ugyanez évben, július 19-én feleségül vette Tamáska Máriát. 1950 májusától a Központi Vezetőség Szervező Bizottságának tagja, a párt- és tömegszervezetek osztályvezetője volt.”*⁴

Koholt vádak alapján 1951 májusában ismét letartóztatták, decemberre a legfelsőbb bíróság életfogytiglani börtönbüntetésre ítélte. A vád az volt, hogy az öngyilkos Zöld János helyére Kádár Jánost választották bűnbakként, aki a tanácsrendszerben a párt állítása szerint rendszeridegen anyagot használt fel. A börtönben Kádár Jánost az ÁVH kegyetlenül megkínozta. Sztálin halála után a szocialista államokban viszont egyfajta enyhülés vehette kezdetét, Kádárt pedig 1954 júliusában szabadult, sőt a párt még kártérítést is fizetett neki.

Ekkor 1954 októberében az MDP Budapest XIII. kerületi Bizottságának első titkára lett, aztán 1955 szeptemberében a Pest Megyei Bizottságának első titkáráként tevékenykedett tovább. Ezek után. 1956 júliusában az MDP Központi Vezetőségének, Politikai Bizottságának és a Központi Vezetőség Titkárságának tagja lett. Az 1956-os forradalommal kapcsolatban október 24-én még ellene volt az eseményeknek, Gerő Ernő és Nagy Imre mellett érvelve ellenforradalomnak nevezte azt 1956. X. 25-én viszont Gerő Ernő helyét foglalta el, megkapta a MDP Központi Vezetőségének első titkári címét.

Október 26-án a Politikai Bizottság helyébe lépő Direktórium tagja lett, október 28-án pedig a párt Központi Vezetőségének elnökévé vált. Október 30. és november 4. között Nagy Imre kormányának államminisztere is volt. Mivel 1956. X. 30-án a Magyar Dolgozók Pártja megszűnt és létrejött a Magyar Szocialista Munkáspárt megválasztották annak vezetőjévé és egyben az MSZMP Intéző Bizottságának tagja lett.

November 1-én Kádár a Kossuth Rádióban – ami felvételtől ment aznap –, bejelentette az új párt megalakulását, valamint beszédében mint „*népünk dicsőséges felkelése*” a forradalom mellett érvelt. Eközben Münnich Ferenc, a Nagy Imre-kormány belügyminiszter a szovjetek tolmácsolásával és meghívásával az Országházból Moszkvába távozott. Kádár ekkor

⁴ [https://hu.wikipedia.org/wiki/K%C3%A1d%C3%A1r_J%C3%A1nos_\(politikus\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/K%C3%A1d%C3%A1r_J%C3%A1nos_(politikus)) Az oldal utolsó megtekintése: 2021. IX. 30.

azt se tudta, hogy leendő vezetőként vagy fogolyként hívják-e a szovjetek, de időközben Moszkva Münnich és Kádár között lamentált, hogy ki legyen a forradalom leverése utáni magyar állam élén.⁵ Nyikita Szergejevics Hruscsov időközben november 2-án találkozott Josip Broz Titóval a jugoszláviai Brioni-szigeten, ahol Titó Kádárt, Hruscsov azonban Münnichet javasolta, azonban kompromisszumot kötve november 3-án végülis Hruscsov a magyarországi helyzetről beszélve az SZKP ülésén közölte, hogy kinevezte Kádár Jánost az ország leendő fő emberének.

„November 4-én hajnalban Kádár és Münnich Ungvár érintésével Szolnokra repült. Reggel 5 órakor – az ungvári rádióból közvetítve – a szolnoki rádió hullámhosszán elhangzott a magyar Forradalmi Munkás-Paraszt kormány megalakításának bejelentése. November 7-én Kádárt szovjet tankokkal hozták Budapestre, egyenesen a szovjet katonák őrizte Parlament épületébe vitték, amelyet az első két hónapban el sem hagyott, az ott kialakított hálósobában aludt feleségével, szovjet szakértőkkel a szomszéd szobákban. Létrehozta az MSZMP Ideiglenes Intéző Bizottságát, aminek elnöke lett. Ugyanezen a napon Dobi István kinevezte a Minisztertanács elnökévé.”⁶

Kádár János a Magyar Szocialista Munkáspárt első számú vezetője különböző tisztségekben, mint az MSZMP Központi Bizottságának első titkára, de legfőképpen pártfőtitkárként 1956. X. 30. és 1988. V. 22. között töltötte be tisztségét. Kétszer választották meg a minisztertanács elnökének, amit 1956. XI. 4. és 1958. I. 28., valamint 1961. IX. 13. és 1965. VI. 30. között töltötte be.

Az ő nevét képviselő időszak, mint a Kádár-korszak a forradalom leverésétől az amnesztiáig tehát 1956-tól 1963-ig a totális diktatúra jeleit mutatta. A rendszerváltásig azonban már egy viszonylag békésebb, autoriter államot hozott létre, amely *úgynevezett „puha diktatúra”* – gulyáskommunizmus, frizsiderszocializmus, a kultúrában három T rendszere avagy a „Tiltott, Túrt, Támogatott” továbbá „*aki nincs ellenünk, az velünk van*” és így tovább... –, lett.⁷

⁵ Megjegyzés: Münnich Ferenc, teljes nevén Münnich Ferenc Nándor Ede (Seregélyes, 1886. november 18. – Budapest, 1967. november 29.) jogász, keményvonalas kommunista politikus, miniszterelnök, 1956 után a rendszer második legfontosabb kádere, egyik jelképe, NKVD-ezredes. Az 1919-es Szlovák Tanácsköztársaság hadügyi népbiztosa is volt

⁶ [https://hu.wikipedia.org/wiki/K%C3%A1d%C3%A1r_J%C3%A1nos_\(politikus\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/K%C3%A1d%C3%A1r_J%C3%A1nos_(politikus)) Az oldal utolsó megtekintése: 2021. IX. 30.

⁷ Megjegyzés: A Kádár-korszak történetét lásd: https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyarorsz%C3%A1g_1957%E2%80%931989_k%C3%B6z%C3%B6tt Az oldal utolsó megtekintése: 2021. IX. 30.

2. Kádár János debreceni látogatásai

Az alapvető források, így a sajtó révén Kádár János hivatalos látogatásai során ötször volt Debrecenben. A városba 1946-ban látogatott először, mint a Magyar Kommunista Párt küldöttje, majd 1949-ben, mint belügyminiszter a Habsburg-ház trónfosztásának ünnepélyes megnyitóján vett részt. Az ország vezetőjeként először 1960-ban országimázs céljából tett látogatást, 1977-ben a magyar-román diplomácia miatt, aztán 1978-ban szintén országimázsból, de nem csak Debrecenben, hanem Nádudvaron egyaránt megfordult. Utolsó látogatásán 1984-ben már nem főszereplőként, hanem megemlékezőként látogatott Debrecenbe, az Ideiglenes Nemzetgyűlés és az Ideiglenes Nemzeti Kormány megalakulásának 40. évfordulójára.

Kádár János először tehát 1946. VI. 23-án fordult meg a városban a nagyerdei stadionban megrendezett Szociáldemokrata nagygyűlésen, ahol Kállai Gyulával a Magyar Szociáldemokrata Párt „*testvérpártját*”, a Magyar Kommunista Pártot képviselték.⁸ Második alkalommal 1949. IV. 14-én járt erre, a Habsburg-Lotaringiai ház detronizálásának 100. évfordulóján. A megemlékezésre különvonaton érkezett meg Rákosi Mátyással, Szakasits Árpáddal, Dobi Istvánnal, Gerő Ernővel, Kállai Gyulával, Erdei Ferencsel, Ortutay Gyulával, Münnich Ferencsel és Nagy Imrével együtt, a Magyar Dolgozó Párt valamennyi tagjával, kádereivel egyetemben. A Nagyállomáson a debreceni dolgozók, a város és megye politikai és vallási vezetői – köztük Ménes János, Debrecen akkori polgármestere –, fogadták őket majd gépkocsiba ülve a Nagytemplomhoz mentek, ahol végighallgatták Nagy Imre országgyűlési elnök, Révész Imre református püspök és Dobi István miniszterelnök beszédét, aztán Major Tamás színész olvasta fel Kossuth Lajos április 14-i beszédét.

Az ünnepséget Nagy Imre zárta, a Nagytemplom emlékkönyvébe pedig Rákosi Mátyás, Nagy Imre és Dobi István egyaránt írt, Révész Imre pedig átadta az államférfiaknak az emlékplaketteket. Ezek után ismét gépkocsiba ültek visszamentek a Nagyállomásra, felszálltak a különvonatra és hazamentek Budapestre, Szolnokon viszont néhány percre elidőztek, ahol az ottani dolgozók üdvözölték a magasrangú vendégeket.⁹ Kádár János az 1946-os és 1949-es látogatásai kapcsán még háttérbe szorult, nem volt nagyobb szerepe a látogatásokon, mint akkor, amikor már hatalmon volt.

⁸ TISZÁNTÚLI NÉPLAP, 1946. VI. 25.: 2. Továbbiakban lásd: <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=6176>
Az oldal utolsó megtekintése: 2021. IX. 30. Megjegyzés: A filmhíradóban Kádár János nem látszik

⁹ TISZÁNTÚLI NÉPLAP, 1949. IV. 15.: 1-2., Továbbiakban lásd: <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=9898>
Az oldal utolsó megtekintése: 2021. IX. 30.

1. kép Kádár János az 1949-ben megtartott centenáriumi ünnepségen a debreceni Nagytemplomban ¹⁰

3. Az 1960-as debreceni látogatás

Kádár János, az MSZMP KB első titkára 1960. május 13-án látogatta meg Debrecent. ¹¹ Vasúton érkezett meg Kállai Gyula országgyűlési képviselővel, a Minisztertanács elnökhelyettesével és a Politikai Bizottság kinevezettjével, valamint Sándor Józseffel, a KB egyik tagjával. ¹² „A vendégeket Püspökladányban Gádor Ferenc, az MSZMP Hajdú-Bihar megyei Bizottságának elsőtitkára és Ambrus István, a megyei tanács végrehajtó bizottságának elnöke fogadták.” ¹³ A debreceni állomáson Kádár Jánost és küldöttségét a városi és a megyei vezetők üdvözölték, az úttörők pedig virágcsokorral köszöntötték őket. A városi és megyei dolgozók nevében Stozicski Ferenc, a megyei pártbizottság titkára üdvözölte a vendégeket.

Ezek után az MSZMP Hajdú-Bihar Megyei Pártbizottság épületéhez a Perényi utca 1. számhoz mentek, ahol a városi, a megyei és a járási vezetőkkel beszélgettek. Azután Kádár János városnéző körútja során megtekintette a Tanácsköztársaság útján lévő városnegyed építkezését, amit annak elkészültekor a település képviselői Új Élet Lakóparknak neveztek el. ¹⁴ „A város vezetői ismertették a nagyszabású munkát: a Kossuth Lajos Tudományegyetemtől a

¹⁰ VARGA LÁSZLÓ 2001: 733.

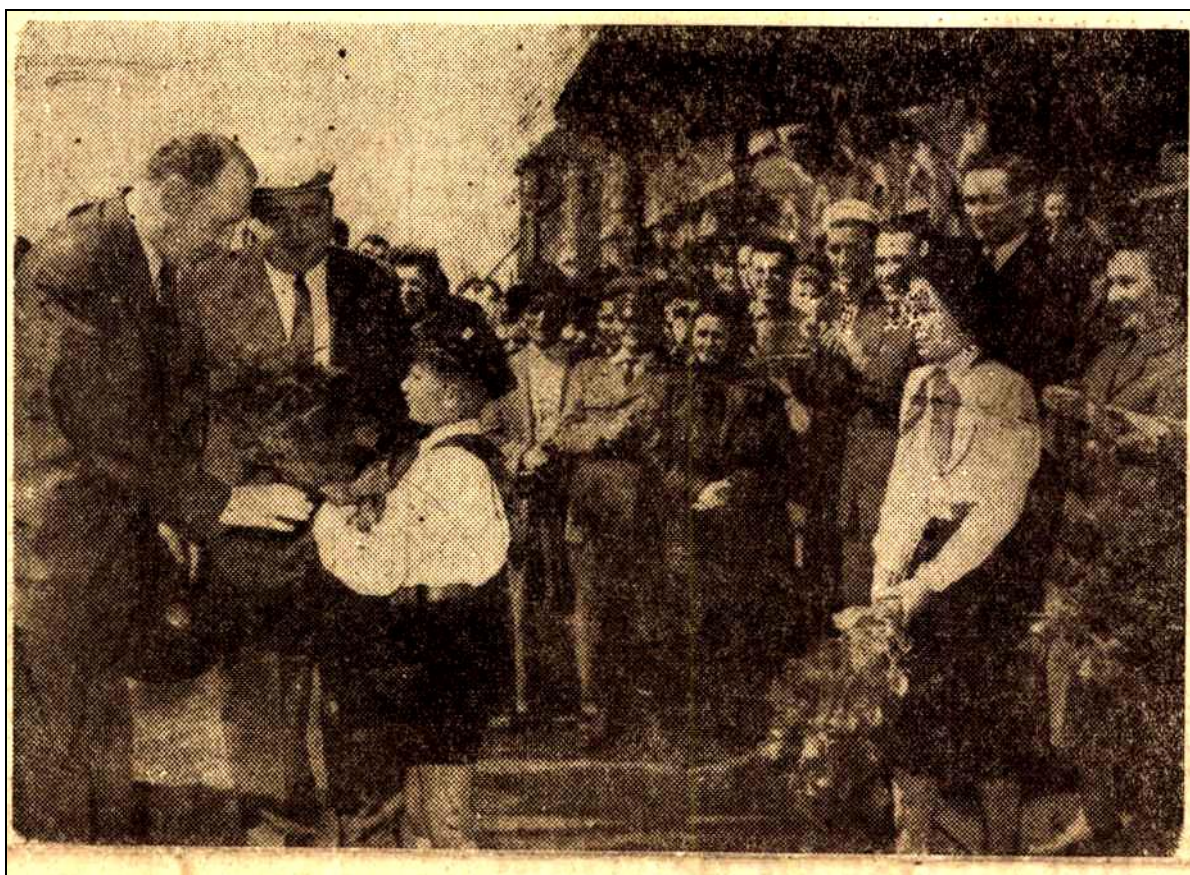
¹¹ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1960. V. 14.: 1.

¹² NÉPSZABADSÁG 1960. V. 14.: 3.

¹³ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1960. V. 14.: 1.

¹⁴ Megjegyzés: A rendszerváltás után a lakónegyed visszakapta a Libakert megnevezést

*város központjáig új sugárút létesül, amelynek két oldalán parkoktól övezett bérházak épülnek. A csaknem két kilométernyire tervezett új sugárút első szakaszán a bérházak már elkészültek, a lakók beköltöztek, a második szakasz pedig most épül.”*¹⁵

2. kép Kádár Jánost a debreceni vasútállomáson virágsokkal üdvözölték az úttörők¹⁶

„Innen a debreceni Nagyerdőbe látogattak a vendégek és érdeklődéssel szemlélték a város dolgozóinak társadalmi munkájával létesült vidámparkot és az állatkertet. Barta Károly, a Debrecen Városi Tanács v. b. elnökhelyettese, Illés Tibor, a debreceni Állatkert igazgatója és Nemes Sándor, a vidámpark igazgatója elmondották a vendégeknek, hogy a város üzemei, intézményei és a lakosság közel félmillió forint értékű társadalmi munkával építették meg a debreceniek új, nagyszerű szórakozó parkját, ahol úttörővasút, körhinta, raké-

¹⁵ NÉPSZABADSÁG 1960. V.14.: 3.

¹⁶ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1960. V. 14.: 1.

*tahajó, hullámvasút és sok más szórakozási alkalom várja a dolgozókat. A munka még nem fejeződött be. A látogatás idején is igen sok fiatal dolgozott a vidámparkban. Az Építőipari Technikum fiataljai például a politechnikai oktatás keretében éppen az egyik gépház falait építették.”*¹⁷

A félkész állapotban lévő Ludas Matyi Vidámparkot és az Úttörővasutat 1960. IV. 30-án adták át a nagyközönségnek és megtartották május 1-én az ünnepi megnyitót is.¹⁸ Kádár Jánost és vendégeit általános iskolás úttörővasutasok – név szerint Rátonyi Edit állomásfőnök, Kecskés László forgalmista szolgálattevő illetve Klein Rozi jegykezelő –, köszöntötték és invitálták őket a kisvasút kipróbálásához.¹⁹ Debrecen megyei jogú Városi Tanács VB. 1959-ben határozta el, hogy Barta Károly a városi tanács VB. elnökhelyettesének tervét megvalósítja, miszerint a tervezett Ludas Matyi Vidámparkra építsék meg a város második úttörővasútját.²⁰

A Közlekedéstudományi Egyesület Debreceni Szervezete Stráner Lajos főmérnök irányításával 1960. II. 10-én benyújtotta az engedélyezési tervet. *„Március 8-án a helyszínen már az engedélyezési alapeljárás zajlott a Közlekedési és Postaügyi Miniszter 105.034/1960. sz. rendelete alapján. Nagy iramban folyt az építés, a pályatest előkészítése. A KPM Anyagellátási Igazgatóság Gy372-1294/1966. sz. rendeletével a MÁV Debreceni Igazgatóság Felépítmény Szertárvezetőség hajdúszentgyörgyi készletéből leszállította a pályához szükséges talpfákat, tartozékokat, síneket. Április 2-án megérkezett a szerencsi Gazdasági Műhely Főnökségétől a MÁV GV4505. psz. C-50-es dieselmechanikus 760 mm nyomtávú mozdonya és 4 db nyitott, rövid személykocsi.”*²¹

A Vidámparki kisvasút 1960. IV. 30-án készen állt a műszaki átadásra. *Ezen a napon megkapta az ideiglenes üzemengedélyt, így nem volt akadálya a május 1-jei ünnepi megnyitónak. Úttörővasutas gyermekek meghatározott szolgálati rend és feladat mellett látták el a vasút üzemét. A nyitónapon, amely egyben a Vidámpark nyitásának napja is volt, nagy si-*

¹⁷ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1960. V. 14.: 1.

¹⁸ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1960. V. 1.: 12. Megjegyzés: A félkész állapotban lévő vidámpark mihamarabbi átadásának oka az urbánlegenda szerint éppen Kádár János látogatása volt

¹⁹ Hajdú-Bihari Napló, 1960. 05. 14: 1.

²⁰ BALOGH TAMÁS ZOLTÁN 2021: 24-27. Megjegyzés: A Zsuzsi-vasút már 1950. VIII. 20-án megindította menetrendszerinti úttörőjáratát a Debrecen-Nyírlugos, később Debrecen-Nyírbétek vonalon, amely a megyei Néplap szerint az ország második ilyen jellegű rendszere volt

²¹ <http://www.zoodebrecen.hu/content/vidamparki-kisvasut.html> A letöltés ideje: 2019. XII. 11.

kert aratott.”²² A Debreceni Úttörővasút 1990-ig viselte nevét, és bár sokszor felújították, de a 4 darab nyitott személykocsi, és a C-50-es dízelmozdony még napjainkban is közlekedik az 1960 óta átadott, de felújított pályaszakaszon, a rendszerváltástól pedig Debreceni Vidámparki Kisvasútnak hívják.

3-5. kép Kádár János és kísérelő vendégei a Debreceni Úttörővasúton²³

²² <http://www.zoodebrecen.hu/content/vidamparki-kisvasut.html> A letöltés ideje: 2019. XII. 11.

²³ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1960. V. 14.: 1., illetve <http://www.zoodebrecen.hu/content/vidamparki-kisvasut.html> A letöltés ideje: 2021. X. 11.

Az utazás után a vendégek a vidámpark dolgozóival beszélgettek és megdicsérték munkájukat. Azután a Kossuth Lajos Tudományegyetemet látogatták meg, ahol a fiatalok üdvözölték a pártfőtitkárt és társait. *„Az egyetem tanácsának nevében dr. Sulán Béla, a Kossuth Lajos Tudományegyetem rektora üdvözölte a vendégeket. A fiatalok nevében pedig Székely Katalin III. éves magyar-történelem szakos hallgató.*

A diákok sorfala között érkeztek az egyetemi tanácsterembe, ahol a vendégek a város felsőoktatási intézményeinek képviselőivel folytattak hosszabb, szívélyes hangú beszélgetést. A megbeszélésen többek között jelen volt dr. Kesztyűs Loránd, a Debreceni Orvostudományi Egyetem rektora, Bencsik István, a Debreceni Mezőgazdasági Akadémia igazgatója, Osváth István, a debreceni felsőfokú tanítóképző intézet igazgatója, dr. Bognár Rezső, Kossuth-díjas akadémikus, valamint az egyetemek rektorhelyettesei és dékánjai, az egyetemi pártbizottságok titkárai és az egyetemi, főiskolai KISZ-szervezetek képviselői.

*Az egyetem munkájáról, várható fejlődéséről dr. Sulán Béla tájékoztatta a vendégeket. Kádár Jánost, Kállai Gyulát és Sándor Józsefet a megbeszélésről távozva forró szeretettel vették körül az egyetemi hallgatók és professzorok.”*²⁴

Az egyetemi látogatás után Kádár János, Kállai Gyula és Sándor József a város főterére mentek, ahol megtekintették azt a szökőkutat, amit 1960. IV. 2-án koraeste avatott fel Barta Károly, amely a Debreceni Vízügyi Igazgatóság és a Tiszántúli Áramszolgáltató Vállalat dolgozói társadalmi munkával készítették el.²⁵ A szökőkút a magyarországi felszabadítás 15. évfordulójára készült, és a különlegessége az volt, hogy kivilágítva éjszaka is működött.²⁶

A szökőkút megszemlélése után a Vörös Hadsereg útján – ma Piac utca –, sétáltak egészen a Megyei Tanácsházáig, ami napjainkban a Hajdú-Bihar Megyei Kormányhivatal Piac utca 54. számú épülete. *„A megyei tanács nagytermében rendezett ebéden részt vett a megye politikai és társadalmi életének különböző rétegek több vezetője és képviselője. A rövid ideig tartó ebéden Kádár János és Gódor Ferenc elvtársak mondottak pohárköszöntőt.”*²⁷

Azután Kádár János és vendégei, valamint a megye vezetői a Hétvezér utcai vagonyárat látogatták meg, ahol a nagygyűlés előtt megtekintették a mozdonyszereldét, a kovácsolózületet, valamint a forgácsolót. *„A látogatás alkalmával közvetlen beszélgetés zajlott*

²⁴ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1960. V. 14.: 1.

²⁵ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1960. V. 14.: 1., HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1960. IV. 6.: 6.

²⁶ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1960. IV. 6.: 6.

²⁷ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1960. V. 14.: 1.

6. kép A Kossuth téri szökőkút 1961. VII. 17-én ²⁸

²⁸ <https://archivum.mtva.hu/photobank/item/MTI-FOTO-VUc0N2dJMk1FS1labWxLWU1rS3FrUT09> A letöltés ideje: 2021. X. 11.

7. kép Kádár János vagonyári látogatása ²⁹

le a dolgozókkal, majd utána Kádár János elvtárs beszélgetett az üzem vezetőivel, a termelés kérdéseiről, a dolgozók problémáiról.” ³⁰ A nagygyűlést a vagonyár kocsiosztályának szerelőcsarnokában tartották, a város és megye dolgozói, munkásai, úttörői pedig szinte mindenhol már kora délutántól egy órával a gyűlés kezdete előtt megérkeztek, megtelt az egész csarnok.

„A gyűlés pontosan öt órakor kezdődött. A diszelnökségben helyet foglaltak: Kádár János elvtárs, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának elsőtitkára, Kállai Gyula elvtárs, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, Sándor József elvtárs, az MSZMP Központi Bizottságának tagja. Ott volt az elnökségben Gódor Ferenc elvtárs, az MSZMP Hajdú-Bihar megyei Bizottságának elsőtitkára, Stozicski Ferenc és Tar Imre elvtársak, a megyei pártbizottság titkárai, Bodó Pálné, Farkas István, Ambrus István, Cifra László, Balogh

²⁹ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1960. V. 14.: 1.

³⁰ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1960. V. 14.: 1.

János, Fenyvesi Sándor, Pallós Imre elvtársak, a megyei párt-végrehajtóbizottság tagjai, Biri András, Tóth László, Tóth Mihály, Jávor Nándor, Telegdi Zoltán, Bolodár Alajosné, Fülöp János elvtársak, az MSZMP Debrecen városi végrehajtó bizottságának tagjai, Balogh Mihály elvtárs, a vagongyár üzemi pártbizottságának titkára, Bíró Béla elvtárs, a vagongyár igazgatója, ezenkívül a megye és Debrecen város politikai, társadalmi és állami intézményeinek vezetői, kiváló üzemi dolgozók, termelőségvetkezeti parasztok, tudósok, művészek.”³¹ Összesen 25 ezer dolgozó jelent meg az újság alapján, akiket először Gódor József köszöntött az idelátogató vendégekkel valamint az MSZMP KB első titkárával együtt. *„Kádár elvtársat, amikor az emelvényre lépett, forró tapssal köszöntötték a megjelentek. (...) beszédét többször hosszan tartó taps, derűlttség és helyeslés fogadta.”*³²

Kádár János teljes beszédét a Magyar Távirati Iroda forrása alapján azonban a Hajdú-Bihari Napló május 15-i számában írja le teljesen az 1. és 3. oldalon. Beszédében kihangsúlyozta, hogy *„pártunk Központi Bizottsága, kormányunk akkor dolgozik helyesen, ha terveink végrehajtását, egész népünk előrehaladását, minél több, következetes helyes intézkedés segíti elő.”*³³ Valamint ennek politikája következetes, szocialista politika, beszélt továbbá az ország és a megye életszínvonaláról és termeléséről, a termelőségvetkezetekről, amely Kádár János szerint nagyobb erőt, több szervezettséget és jobb életet biztosított a parasztoknak, valamint a népi-nemzeti egységről, amely *„erős, őszinte, nyílt és becsületes.”*³⁴

Mindez pedig szerinte a 1956-os *„ellenforradalom”* alatti vitában született meg. Beszélt a nemzetközi helyzetről is, hogy a békés egymás mellett élés reményét fog nyújtani a szocialista tömbnek – főleg a német békével és a leszereléssel kapcsolatban –, amivel hátráltatják az imperialista, kapitalista államokat, erre hivatkozva pedig Magyarország a marxista-leninista vonalat követte. Beszédében azt hangsúlyozta az ország külpolitikájáról: *„egyetlenegy erőben bízunk idehaza, a dolgozó népben, nemzetközileg pedig bízunk a testvéri államokban, a szocialista országokban, a Szovjetunióban.”*³⁵

Beszéde után Gódor zárta be a nagygyűlést, majd Bíró Béla elvtárs, a vagongyár igazgatója, aztán Szabó István, a nádudvari Vörös Csillag TSZ Kossuth-díjas elnöke és Szatmári Sándorné ajándékozta meg Kádárt. A TSZ-elnöktől csikóskalapot, karikást és tokaji

³¹ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1960. V. 14.: 1.

³² HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1960. V. 14.: 2.

³³ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1960. V. 15.: 1.

³⁴ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1960. V. 15.: 3.

³⁵ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1960. V. 15.: 3.

8. kép Kádár János a Vagongyárban tartott nagygyűlésen ³⁶

borral töltött csikóbőrös kulacsot kapott ajándékba, Szatmári Sándorné pedig a dohánygyári nyugdíjasok üdvözlétét tolmácsolta neki. A Nagygyűlés záró akkordja az Internacionálé eléneklésével fejeződött be. *„A vendégek az esti órákban visszautaztak Budapestre. Búcsúztatásukra a debreceni pályaudvaron megjelentek a megye és Debrecen város vezetői, élükön Gódor Ferenc elvtárssal, a megyei pártbizottság elsőtitkárával.”* ³⁷

4. Az 1977-es magyar-román kettőstalálkozó

4. 1. Diplomáciai előzmények

Romániában hamarabb alakult ki a kommunista diktatúra, mint Magyarországon. A Román Kommunista Párt 1946-ban politikai csalással nyert, 1947. XII. 30-án pedig elűzték legitim uralkodójukat, I. Mihályt és kikiáltották a Népköztársaságot.³⁸ Magyarországon mindez „csak” 1949. VIII. 20-án ment végbe, miután a Magyar Kommunista Párt és a Szociáldemok-

³⁶ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1960. V. 14.: 1.

³⁷ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1960. V. 14.: 2.

³⁸ https://hu.wikipedia.org/wiki/I._Mih%C3%A1ly_rom%C3%A1n_kir%C3%A1ly illetve https://hu.wikipedia.org/wiki/Rom%C3%A1nia_t%C3%B6rt%C3%A9nelme Az oldal utolsó megtekintése: 2021. X. 11.

rata Párt Magyar Dolgozók Pártja néven egyesült, valamint az összes többi konkurens köztársasági pártokat a Magyar Függetlenségi Népfrontba való tömörülése után megszüntették.³⁹

A háború után 1947-ig tárgyaltak Közép-Európa kapcsán a demarkációs vonalakról, így köztük a magyar-román határról is. Román részről az 1940 előtti viszonyokhoz képest csak a román-bolgár és a román-szovjet mezsgyéken történtek változások. Párizsban 1947. II. 10-én Magyarország, Finnország, Bulgária, Olaszország és Románia aláírta a békeszerződést, számukra tehát a háború ezzel vége tért.⁴⁰ Ezt azonban a németek nem írták alá, mivel az ország megszállás alatt állt, így tehát de jure önálló állam sem volt.

Közép-Európa kommunista és leendő kommunista államai barátsági szerződést kötöttek egymással. Magyarország és Románia 1948. I. 24-én írta alá a magyar-román barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási szerződést – a törvénykönyvben 1948. évi XI. törvénycikként szerepel.⁴¹ Keleti szomszédunk a szerződés másnapján, 25-én tartották meg népszámlálásukat, ami alapján „*a négy székely megyének – Maros, Udvarhely, Csík és Háromszék –, összesen 740 381 lakosa volt.*”⁴² Közigazgatását, illetve területi felosztását Szovjet mintára 1950. IX. 6-án alakították ki, a négy székely megyét két területre Sztálin – Brassó –, és Maros – Marosvásárhely –, tartományokká osztották.

Szovjet nyomásra aztán 1952. IX. 21-én létrehozták Székelyföld magyarlakta részéből a Magyar Autonóm Tartományt (MAT), amelynek székhelye Marosvásárhely lett, ahol a magyarság száma 564 ezer fő volt. A 13.500 km²-es területen létrejött autonóm tartományban a székelyföldi magyarok jogai jobban érvényesülhettek, mint az Erdély egyéb részein élő magyaroké, ahol gőzerővel folyt az asszimiláció. A Magyar Autonóm Tartomány létét ürügyként használva, a szórványban élő magyarságtól megtagadták az alapvető jogokat – például, anyanyelvhasználat az oktatás, bírászkodás, közigazgatás terén –, és ez súlyosan érintette a Székelyföldön kívül eső magyar mikro-régiókat.⁴³

³⁹ Megjegyzés: Magyarország 1945-1946. során csak névleg volt királyság, 1946. II. 1-től viszont II. Magyar Köztársaság

⁴⁰ https://hu.wikipedia.org/wiki/P%C3%A1rizsi_b%C3%A9keszerz%C5%91d%C3%A9sek Az oldal utolsó megtekintése: 2021. X. 11.

⁴¹ <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=94800011.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D43> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. X. 11.

⁴² https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyar_Auton%C3%B3m_Tartom%C3%A1ny Az oldal utolsó megtekintése: 2021. X. 11.

⁴³ https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyar_Auton%C3%B3m_Tartom%C3%A1ny Az oldal utolsó megtekintése: 2021. X. 11.

Az 1956-os magyar forradalomnak Romániában is nagy visszhangja volt: az erdélyi magyarok körében szervezkedések kezdődtek, amit a román titkosrendőrség, a Ceaușescu által vezetett Securitate hamar felszámolt és több magyar ember börtönbe került.⁴⁴ Ennek hatására korlátozni kezdték a Magyar Autonóm Tartomány közigazgatási jogait, köztük az oktatásban a magyar nyelv használatát.⁴⁵ Az akkoriban még kevésbé ismert Ceaușescu intézte el azt is, hogy Nagy Imrét és társait kicsalják a szovjetek a jugoszláv nagykövetségről és elvitesse őket Bukarestbe, illetve Snagovba, ahol aztán majd kihallgatták őket a román és szovjet belügyesek, aztán visszakerültek Budapestre ahol átadták a csoportot a magyar hatóságoknak.⁴⁶

A szovjet csapatokat 1958-ban a román-szovjet egyezség alapján kivonták az országból, emellett a románoknak a tantervben nem volt kötelező az orosz nyelv tanulása sem.⁴⁷ Később 1960 decemberében módosították az alkotmányt, így a Magyar Autonóm Tartományt is átalakították ami területnyeréssel és veszteséggel egyaránt járt: 1960. XII. 27-én megalakult a Maros-Magyar Autonóm Tartomány, ahol a magyarok száma 473 ezerre csökkent az előzőhöz képest és ezzel nőtt a Tartományon bentlakó románok száma is. Ezzel csorbították tovább a magyarok helyzetét.⁴⁸ A Román Kommunista Párt főtitkára 1965. III. 22-től Nicolae Ceaușescu lett, inentől kezdte el kiépíteni hatalmát, amelynek során 1968-ra eljutott a conducător címig.⁴⁹

A megyerendezéssel kapcsolatban 1967-1968. között tárgyalások kezdődtek, ahol a magyar autonóm területről is szó esett. A tervek alapján egy nagy Székely megyét képzeltek el Hargita elnevezéssel – amit még Ceaușescu is helyeselt –, azonban más kommunista pártbeliek a magyar nacionalizmus erősödése miatt inkább a tartomány szétesését pártolták. Ez utóbbit választották és 1968. II. 16-án megszűnt a Maros-Magyar Autonóm Tartomány.⁵⁰

⁴⁴ https://hu.wikipedia.org/wiki/Rom%C3%A1nia_t%C3%B6rt%C3%A9nelme Az oldal utolsó megtekintése: 2021. X. 11

⁴⁵ https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyar_Auton%C3%B3m_Tartom%C3%A1ny Az oldal utolsó megtekintése: 2021. X. 11

⁴⁶ <https://hu.wikipedia.org/wiki/Securitate> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. X. 11

⁴⁷ https://hu.wikipedia.org/wiki/Rom%C3%A1nia_t%C3%B6rt%C3%A9nelme Az oldal utolsó megtekintése: 2021. X. 11

⁴⁸ https://hu.wikipedia.org/wiki/Maros-Magyar_Auton%C3%B3m_Tartom%C3%A1ny Az oldal utolsó megtekintése: 2021. X. 11

⁴⁹ Megjegyzés: Ceaușescu A Román Kommunista Párt főtitkára: 1965. III. 22. – 1989. XII. 22., A Román Szocialista Köztársaság Államtanácsának elnöke: 1967. XII. 9. – 1989. XII. 22., Románia elnöke: 1974. III. 28. – 1989. XII. 22. aki magát sokszor a „*Kárpátok Géniuszának*” nevezte hatalmának idején

⁵⁰ https://hu.wikipedia.org/wiki/Maros-Magyar_Auton%C3%B3m_Tartom%C3%A1ny Az oldal utolsó megtekintése: 2021. X. 11

Ezek után Ceaușescu új politikát vezetett be, egyrészt a csehszlovák forradalommal kapcsolatban a csehszlovákok mellett érvelt és hibáztatta, mind a szovjet vezetést, mind a Varsói Szerződés többi tagállamait a megszállással kapcsolatban. Mindezek mellett pedig szoros kapcsolatot épített ki nem csak Kínával és Észak-Koreával, hanem a nyugati államokkal is. Feleségével együtt meglátogatták a nyugati államokat, illetve Románia az 1984-ben megrendezett Los Angeles-i nyári olimpián is részt vett. Előzményként megemlítendő, hogy a nyugat az 1980-ban megrendezett moszkvai olimpiai játékokat bojkottálta, a keleti blokk többsége pedig 1984-ben szintúgy nem vett részt az akkori játékokon, sportolóikat tehát nem engedték ki ezen országokból...⁵¹

Így 1968-tól Ceaușescu Romániája „különutas” lett a szovjet tömbön belül a Nyugattal és távol-keleti kommunista országokkal való kapcsolattartás miatt. Nem csak a külpolitikában történt azonban nagy változás, hanem a belpolitikában is, ami nem csak a kommunizmust erősítette, hanem a román nacionalizmust egyaránt. Ennek során a romániai zsidókat és szászokat kiutasították az országból, a magyarokat viszont megpróbálták „elrománosítani” így jogaikat elvették, egyes magyar lapokban a magyar helynevek csak románul szerepeltek ezek után és az erdélyi falvakat is elkezdték rombolni, helyükre pedig sok helyen panelházakat építettek.⁵²

Év	Románok (%)	Magyarok (%)	Szászok (%)
1713.	34	47	19
1910.	55	34	9
1930.	58	32	10
1948.	65	26	6
1966.	68	24	5
1992.	74	21	1

1. táblázat A románok, magyarok és szászok aránya Erdélyben⁵³

⁵¹ https://hu.wikipedia.org/wiki/Nicolae_Ceau%C8%99escu, valamint a Nicolea Ceausescuról készült dokumentumfilm: *Az aranyajtók rejtekében (A román diktátor hétköznapjai)* – 1990: <https://www.youtube.com/watch?v=vKODPjE3SD4> továbbá https://hu.wikipedia.org/wiki/1984._%C3%A9vi_ny%C3%A1ri_olimpiai_j%C3%A1t%C3%A9kok Az oldalak utolsó megtekintése: 2021. X. 11.

⁵² *Marosvásárhely Fekete Márciusa* <https://www.youtube.com/watch?v=j4N5AJEWRgU> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. X. 11.

⁵³ <https://www.youtube.com/watch?v=j4N5AJEWRgU>: 14:52. - 15:16. Az oldal utolsó megtekintése: 2021. X. 11.

Ceaușescu magyarellenes politikája feszültséget okozott a magyar-román diplomáciának, így a hazai diplomácia többek között éppen az erdélyi magyarok érdekében is tárgyalásokba kezdett. Ceaușescu akkor még egy másik ügy miatt. 1967. V. 24-én Budapesten találkozott Kádár Jánossal, majd 1972. II. 24-én a magyar delegáció vezetőjével az élen elutazott Bukarestbe, ahol újból megkötötték a barátsági szerződést, ami tartalma szerint 20 évig tartott volna és a benne foglaltak alapján segítették egymást a két ország gazdasági, politikai, kulturális és oktatási terén.⁵⁴

Társadalmi szempontból illetve az erdélyi magyarok ügyében mivel a baráti szerződés az 1. cikkely alapján elutasítja a két ország közti belügyekbe való beavatkozást és a tárgyalásokor a nemzetiségek ügyét a magyarok előhozták, a románok ezt sértésnek vették. Így nem tudtak eredményt kicsikarni tehát csalódottan kellett hazatérniük Bukarestből.⁵⁵ A találkozón felmerült ugyan a magyar főkonzulátus megnyitása Kolozsvárott, azonban a románok csak úgy engedték volna ezt meg, ha Magyarországon Budapesten kívül más vidéki városban is konzulátust nyithatna meg a román fél. Mivel azonban egy magyar törvény szerint diplomáciai vagy konzuli képviselőt ekkor csak Budapesten lehetett, erről sem nem tudott megegyezni a két fél.⁵⁶ A látogatás után a nemzetiségek és a magyarok jogai Ceaușescu elrománosítási politikájának jegyében tovább csökkentek.

4. 2. A kettős találkozó megszervezése

Roska Istvánt – aki akkor külügyminiszterhelyettes volt –, meginterjúvolta a Népszabadság újságírója, ami az egyik vasárnapi számukban, 1992. VII. 13-án jelent meg. Ekkor magáról az összejövetelről és előkészítésének kulisszatitkairól is beszélt. Az 1972-es bukaresti találkozót Ceaușescu is viszonzni akarta egy budapesti látogatással. Kádár Jánosnak, a pártnak és a Külügyminisztériumnak két választása volt: „*belemegy-e abba, hogy Budapesten fogadja a Ceaușescu és felesége vezette román küldöttséget – amelyet ha már meghívtunk, teljes protokollal kell fogadni – vagy egyszerűen elzárkózik egy ilyen találkozó elől és ezzel lemond*

⁵⁴ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1972. II. 25.: 1-2., és <https://archivum.mtva.hu/photobank/item/MTI-FOTO-WDVvLzJvWkVvdlhSVGtVMEZuN3RFdz09> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. X. 11.

⁵⁵ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1972. II. 25.: 2., továbbá <https://infovilag.hu/az-ujsagi-ro-archivumabol-kulisszatitkokkal-kadarceausescu-talalkozo-1977/> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. X. 11. és Népszabadság 1992. VI. 13.: 22.

⁵⁶ NÉPSZABADSÁG 1992. VI. 13.: 22.

a románok befolyásolásának még a lehetőségéről is.”⁵⁷ Roska István emlékezése szerint a két választás között egy köztes határmenti megoldásra találtak, vagyis egyik napon egy magyar, a másik napon egy román városban volt az összejövétel, amit a diplomáciai köznyelv kettős találkozóknak nevez.

„Mivel ez párttalálkozóként megszabadult a protokolláris kötöttségektől és külsőségektől, nyíltabb és őszintébb tárgyalásokhoz nyújtott lehetőségeket, és az esetleges kudarc is könnyebben kezelhetőnek látszott.”⁵⁸ A román partnerek csak nagy nehezen fogadták el a diplomáciai protokolltervet. „A magyar felkészülés konkrét eredményekre irányult. El kellett érni egy megállapodást főkonzulátusok megnyitására; el kellett érni egy olyan közös állásfoglalást a románokkal, amelyben kölcsönösen elismerjük nemzetiségeink létét, továbbá azt, hogy a nemzetiségek kapcsolataink tényezői, és nem elválasztó, hanem összekötő szerepet kell betölteniük; el kellett érni egy olyan közös dokumentumot, amelyben összefoglaljuk valamennyi közös teendőnket.”⁵⁹

A második találkozóra való felkészülésekor azt a törvényt, ami megtiltotta a nagykövetségek és konzulátusok más magyar városokba történő létesítését, a Külügyminisztérium kérésére hatályon kívül helyezték, így rátérhettek az újabb tárgyalásokra amik 1977. június elején kezdődtek meg Debrecenben. A tárgyalásra Roska István így emlékezett interjújában: „Átadtuk a magyar közleménytervezetet azzal, hogy nemcsak a véleménycserékre számítunk, hanem konkrét megállapodásokra, amelyek méltóak lesznek az előttünk álló találkozóhoz. Említettük a kolozsvári főkonzulátus megnyitására irányuló szándékunkat, a nemzetiségi kérdést és a kétoldalú kapcsolatokkal konkrétan foglalkozó dokumentum elkészítését. A román fél elvetette a kolozsvári főkonzulátus megnyitásáról szóló tárgyalást, kitért a nemzetiségi kérdés napirendre tűzése elől. Utóbb, a kolozsvári főkonzulátusra és a románok viszonyossági igényére visszatérve a magyar megállapodni készséget demonstrálva megkérdeztük: Románia mely magyar városban nyitna főkonzulátust. A némileg meglepődött román tárgyalócsoport vezetője kisebb hezitálás után Debrecent jelölte meg.”⁶⁰

A románok és a magyarok között a közleménytervezetben zárójelbe tették a nemzetiségi kérdéstről szóló szövegrészt. Ennek döntését már nem a delegációra, hanem a két vezetőre hárították, mivel a küldöttség nem tudott közös álláspontra jutni az ügy kapcsán. Az

⁵⁷ NÉPSZABADSÁG 1992. VI. 13.: 22.

⁵⁸ NÉPSZABADSÁG 1992. VI. 13.: 22.

⁵⁹ NÉPSZABADSÁG 1992. VI. 13.: 22.

⁶⁰ NÉPSZABADSÁG 1992. VI. 13.: 22.

emlékeztető szövegre – köztük a conducător budapesti látogatásáról –, valamint a konzulátusok megnyitására vonatkozóan is kijelenthetjük nehéz előtárgyalások folytak, ahol a felek ütköztették álláspontjaikat. A döntést viszont a főtárgyalások napjára helyezték át.

Az előtárgyalás főbb vonala így a kettős találkozó protokolljának kialakítására irányult. *„A románok azt igényelték, hogy a két vezető a határon fogadja partnerét, más szóval ott, ahol a másik ország földjére lép. Mi elegendőnek tartottuk, hogy Debrecen, illetve Nagyvárad bejáratánál találkozzanak. (...) Külön ügy volt, hogy hol tartózkodjék a két vezető Debrecenben, illetve Nagyváradon, amikor nem tárgyal. Mi felajánlottuk a román párt főtitkárának az MSZMP megyei bizottságának vendégházát. Ezt némi fanyalgással fogadták, mert kicsik voltak a szobák. Megfelelő belső átalakítással lakosztályt alakítottunk ki. Kádár János a debreceni Kohászüdülőben kapott egy hálószobát és egy munkaszobát. Nagyváradon a románok a püspöki palotát vették igénybe Ceaușescu szállásának. Rohammunkával teljes egészében felújították, azzal, hogy Kádár János is ott kap majd egy emeletet. Ő azonban nem szerette az ilyen társbérletet, ezért megbízta a szakértői csoportot, hogy udvarias formában térjen ki az együttlakás elől és érje el, hogy őt másutt helyezték el. Ez megtörtént.”*⁶¹

4. 3. A debreceni magyar-román találkozó – 1977. VI. 15.

Kádár János június 14-én este Gyenes Andrással, a Központi Bizottság titkárával, Havasi Ferencsel, a Központi Bizottság tagjával és miniszterelnök-helyettesével, Katona Istvánnal, a Központi Bizottság tagjával és a KB osztályvezetőjével, Varga Istvánnal, a KB osztályvezető-helyettesével, továbbá Roska István külügyminiszter-helyetessel és Biczó Györggyel, a Magyar Népköztársaság bukaresti nagykövetével érkezett meg Debrecenbe. Itt Sikula György, az MSZMP Hajdú-Bihar megyei Bizottságának első titkára illetve dr. Szabó Imre, a megyei tanács elnöke, valamint a város párt- és tanácsi vezetői fogadták őket.⁶²

A magyar pártfőtitkár pályaudvarra való érkezése az 1960-as látogatásához hasonlóan zajlott: százan gyűltek össze a Nagyállomáson, a debreceni KISZ-csoport virágcsoportot adott Kádárnak, aki kíséretársaival a vendégek sorfala között hagyta el a pályaudvart, a debreceni Kohászüdülő felé. Ugyanezen a napon Ceaușescu a nagyvárad Püspöki Palotán szállt meg.

⁶¹ NÉPSZABADSÁG 1992. VI. 13.: 22.

⁶² HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1977. VI. 15.: 1.

9-10. kép Kádár János a debreceni pályaudvaron 1977. VI. 14-én ⁶³

Másnap Ceaușescu Nagyváradon szállt fel repülőgéppel. Mivel Debrecenig az autótú mintegy 1 óra hossza volt, repülővel maximum fél órát tett volna ki Roska István szerint „*a rövid távolság miatt azonban az IL-18-as csak úgy érhetette el azt a repülési magasságot, ahonnan biztonságosan landolni lehetett, hogy előbb jó nagy kört tett Romániában.*” ⁶⁴

Nicolae Ceaușescu reggel érkezett meg Debrecenbe a repülőtérre, kíséretében „Ilie Verdet, az RKP KB politikai végrehajtó bizottságának tagja, a KB titkára, Stefan Andrei, az RKP KB politikai végrehajtó bizottságának póttagja, a KB titkára, Gheorghe Blaj, az RKP KB tagja, a Bihar megyei pártbizottság első titkára, Dumitru Turcus, az RKP KB külügyi osztályának osztályvezető-helyettese, Constantin Oancea külügyminiszter-helyettes és Vidor Bolojan, az RKP KB tagja, a Román Szocialista Köztársaság budapesti nagykövete társaságában.” ⁶⁵

A román küldöttséget Kádár János és kísérete, köztük Sikula György, dr. Szabó Imre és dr. Ács István, Debrecen Városi Tanácsának elnöke fogadta a repülőtéren – ami vörös, magyar és román zászlókkal volt díszítve –, több száz résztvevő jelenlétében. Ekkor Magyar és Román nyelvű molinó is üdvözölte Ceausescu elvtársat de ezen a napon a Hajdú-Bihari

⁶³ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1977. VI. 15.: 1.

⁶⁴ NÉPSZABADSÁG 1992. VI. 13.: 22.

⁶⁵ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1977. VI. 16.: 1.

Napló szerkesztősége is külön románul és magyarul egyaránt köszöntötte őket.⁶⁶ Az IL-18-as gépből kilépő Ceaușescut Kádár üdvözölte, majd úttörők és román népviseletbe öltözött gyerekek virágfüzéreket ajándékoztak a két vezetőnek.

11-13. kép Kádár János és Nicolae Ceaușescu a repülőtéren⁶⁷

⁶⁶ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1977. VI. 15.: 1.

⁶⁷ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1977. VI. 16.: 1., továbbá https://index.hu/belfold/tegnapiujsg/2009/06/16/1977_magyar-roman_targyalasok_debrecenben_majd_nagyvaradon/ A letöltés ideje: 2021. XI. 4.

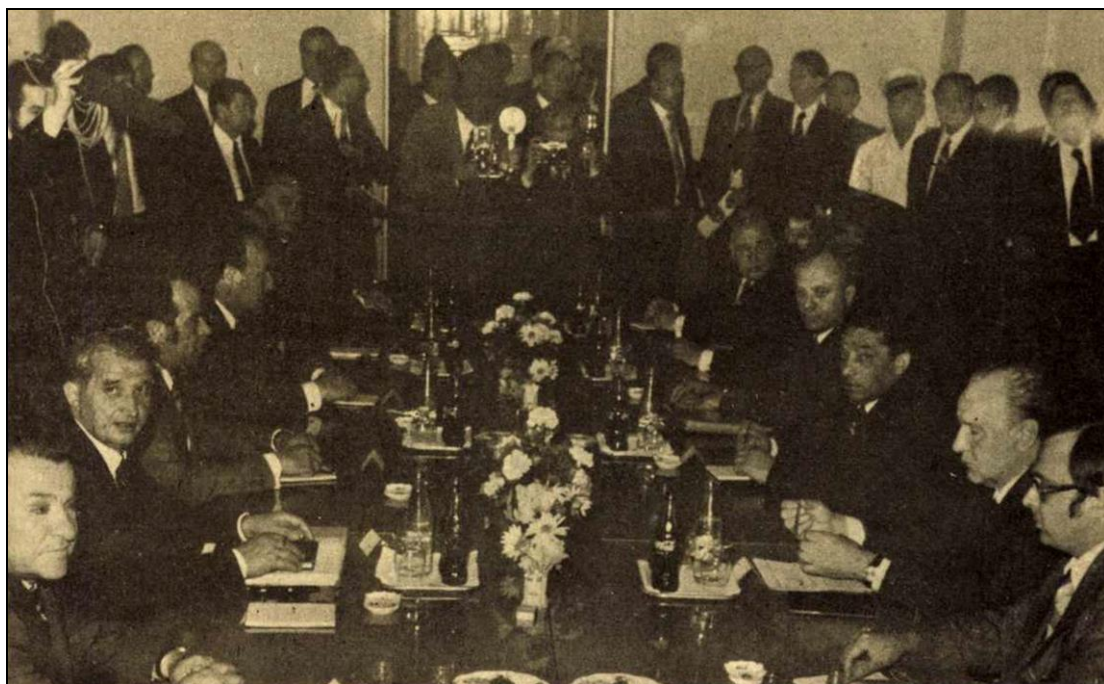
Mosolyogva, integetve üdvözölték a helyi lakosságot, majd egy Mercedes típusú pártautóba ülve először a szálláshelyre, majd a Perényi utca 1. szám alatt lévő MSZMP Hajdú-Bihar Megyei Pártbizottság székházához mentek. Itt Ceaușescu a Megyei Pártbizottság nevében Sikula György üdvözölte. A két magas rangú vezető mellett részt vett magyar részről: „Gyenes András, a Központi Bizottság titkára, Havasi Ferenc, a Központi Bizottság tagja, miniszterelnök-helyettes, Katona István, a Központi Bizottság tagja, a KB osztályvezetője, Varga István, a KB osztályvezető-helyettese, Roska István külügyminiszter-helyettes és Biczó György, a Magyar Népköztársaság bukaresti nagykövete.

Román részről Ilie Verdet, az RKP KB politikai végrehajtó bizottságának tagja, a KB titkára, Stefan Andrei, az RKP KB politikai végrehajtó bizottságának póttagja, a KB titkára, Gheorghe Blaj, az RKP KB tagja, a Bihar megyei pártbizottság első titkára, Dumitru Turcus, az RKP KB külügyi osztályának osztályvezető-helyettese, Constantin Oancea külügyminiszter-helyettes és Victor Bolojan, az RKP KB tagja, a Román Szocialista Köztársaság budapesti nagykövete.”⁶⁸

A tárgyalásról Roska István így emlékezett meg interjújában: „Érdekesen alakult a főtitkári tárgyalás. Ceaușescu egy háromkilós dossziéval ült a tárgyalóasztalhoz. Kádár is elővette a szivarzsebből kis cetlijét: a tárgyalási témavázlatot, amelyet gyöngybetűivel maga állított össze. Be kell vallanom, hogy nem becsülte túl nagyra a külügyben összeállított témavázlatokat. Elolvasta ugyan és követte a vázát meg az előzetes állásfoglalásokat, de mint gyakran mondta, abból csak azt tudja meg, hogy mit nem kell elmondania. Volt ebben némi kajánkodás is, de el kell ismerni, hogy jogos kritika is. Az ilyen magas szintű tárgyalások úgy kezdődtek, hogy a küldöttségvezetők udvariasságból egymásnak ajánlgatták fel az elsőséget. Debrecenben is ez történt. Ceaușescu nagy tömegű iratával jobban járt volna, ha elsőként felolvassa, amit mondani akart. Ő azonban ellenkezett, és így Kádár kezdett. Összefogottan és tömören ismertette a magyar álláspontot és átadta a szót román partnerének. Mivel a másodiknak szóló rendszerint reagál a partnernek, Ceaușescu állandóan keresgélt a papírrengetegben, hogy megtalálja azt a lapot, ahol a román álláspontot megfogalmazták számára. Kínos és hosszúra sikeredett válasz kerekedett ki ebből, meglehetősen ideges előadásban. Lehet, hogy a román külügy sem tudott jobb tárgyalási témavázlatot készíteni?!”⁶⁹

⁶⁸ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1977. VI. 16.: 1.

⁶⁹ NÉPSZABADSÁG 1992. VI. 13.: 22.

14. kép Megkezdődtek a tárgyalások ⁷⁰

A délelőtti tárgyalások után Kádár, Ceaușescu és a többiek a Perényi utcai székházból gyalog a Vörös Hadsereg utcán keresztül a Debreceni Városi Tanácsházához mentek, ahol Kossuth „termében” volt a díszebéd. ⁷¹ Ekkor Kádár János, majd Ceaușescu mondott pohárköszöntőt, amelyben a magyar-román együttműködésről és előnyeiről beszéltek. ⁷²

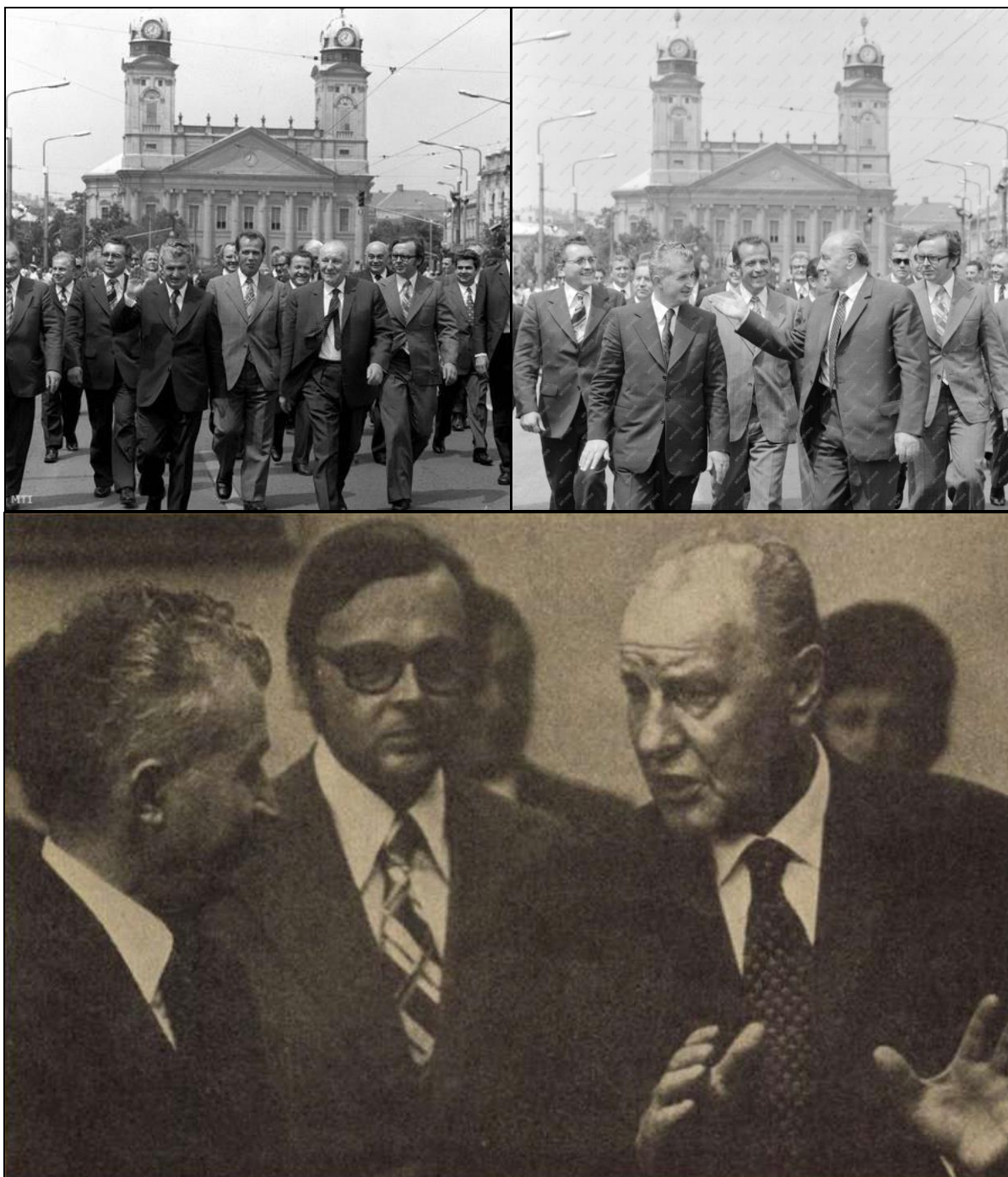
A díszebéd után délután visszamentek a megyei pártbizottság székházához, ahol folytatták a tárgyalást. *„A tárgyalásokat - amelyeken a két ország belső helyzetéről tájékoztatták egymást és a kétoldalú kapcsolatok helyzetét beszéltek meg - a barátság, a szívéllyesség légköre jellemezte. A felek tárgyszerű, konstruktív szellemben vitatták meg a kölcsönös érdeklődésre számottartó kérdéseket. Mindkét fél örömmel nyugtázta az eszmecsere létrejöttét. Kifejezte reményét, hogy a megbeszélések - a kölcsönös szándékoknak, a Magyar Népköztársaság és a Román Szocialista Köztársaság népei érdekeinek megfelelően - új lendületet adnak az együttműködés további fejlődésének. A kétnapos határmenti baráti találkozó első munkanapja a késő délutáni órákban ért véget.”*⁷³

⁷⁰ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1977. VI. 16.: 1.

⁷¹ Megjegyzés: Napjainkban Városháza, Piac utca 20. szám

⁷² Megjegyzés: A két pártfőtökár pohárköszöntőjének teljes szövege a Hajdú-Bihari Napló 1977. VI. 16-i számának 1.-3. oldalán olvasható

⁷³ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1977. VI. 16.: 3.

15-17. kép A román és a magyar delegáció a Vörös Hadsereg útján, illetve a Városháza Kossuth termében a két vezető tolmács segítségével a tárgyalás témájáról beszélgetett ⁷⁴

⁷⁴ https://index.hu/belfold/tegnapiujsag/2009/06/16/1977_magyar-roman_targyalasok_debrecenben_majd_nagy_varadon/ illetve, <https://archivum.mtva.hu/photobank/item/MTI-FOTO-OWZJaFVHVkxmenBKQ0JLY1IsTUJIUT09> A letöltés ideje: 2021. XI. 4., továbbá HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1977. VI. 15.: 2.

18. kép A tárgyalás véget ért, a felek elhagyták a székházat ⁷⁵

A Napló szövegében az olvasható, hogy a délutáni tárgyalások a nemzetiségi kérdéstről szóltak baráti hangulatban és beleegyeztek, hogy megnyitják Kolozsvárot a magyar, Debrecenben pedig a román konzulátust. Rosta István az első megbeszélések végén a következő eseményre emlékezett: *„Az első tárgyalások befejeztével, a tárgyalótermet elhagyva Kádár és Ceaușescu a román vezető kezdeményezésére rövid beszélgetést folytatott,*

⁷⁵ http://nol.hu/kultura/kadar_es_ceausescu_vicsorszunet-789101 A letöltés ideje: 2021. XI. 9.

amelybe bevonták a jelenlevő két külügyminiszter-helyettest is. Arról a román elgondolásról volt szó, hogy két vezető írja alá a tárgyalásokról kiadandó közös közleményt. Kádár János a román javaslatra utalva feltette nekem a kérdést, hogy szokásos-e az ilyen közlemények aláírása? Válaszom az volt, hogy nem szokás, de legalább egyszer már előfordult. Hol, mikor és kivel? – volt az újabb kérdés, 1972-ben Bukarestben a románokkal – ez volt a válasz.

Ezután Kádár Ceaușescuhoz fordult és közölte: Elfogadjuk az ön javaslatát, és ha meglesz a kölcsönösen elfogadható közlemény, azt aláírjuk. Ezután félrevont és közölte velem: – A szakértők az eddigi szellemben folytassák a közlemény egyeztetését, azzal, hogy ha nem lesz számunkra is elfogadható szöveg, nem lesz közlemény, és akkor nem lesz mit aláírunk. Közben Ceaușescu is beszélt a román külügyminiszter-helyetessel, ő a szituációból ítélve feltehetően olyan instrukciót adott, hogy miután megállapodtak a közös közlemény aláírásáról, feltétlenül el kell érni e dokumentum megszületését. Ez az epizód megerősítette a magyar tárgyalási pozíciót, és gyengítette a románt.”⁷⁶

Nicolae Ceaușescu Debrecenből a további megjelent román csoportokkal együtt szerda este hazautazott. A repülőtéren a vendégeket Kádár János és kíséretének tagjai búcsúztatták majd a vezető visszautazott debreceni szálláshelyére.⁷⁷

19. kép Búcsú a reptéren I.⁷⁸

⁷⁶ NÉPSZABADSÁG 1992. VI. 13.: 22.

⁷⁷ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1977. VI. 16.: 3.

⁷⁸ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1977. VI. 16.: 3.

20. kép Búcsú a reptéren II. ⁷⁹

A debreceni találkozás első napja baráti hangulatban telt a két fél között, az éjféle órákban viszont már feszült hangulat következett, amelyre Rosta István így emlékezett: *„Az első napi tárgyalások után este fél tizenegy körül a románok teljesen váratlanul abbahagyták a konzulátusokról készülő jegyzőkönyv szövegezését. Erre mi közöltük, hogy nincs értelme folytatni a közös közlemény egyeztetését sem, mivel ilyen helyzetben nem lesz közlemény, s ezért nekik kell vállalni a felelősséget. A román tárgyalócsoport pánikba esett. Vezetőjük feldúlt állapotban kirohant a tárgyalóteremből és indulatosan, hangos szavakkal vonta felelősségre a román konzuli főosztály vezetőjét, amiért leállt a jegyzőkönyv szövegezésével. A munka azonnali folytatására és mielőbbi befejezésére utasította. Ezt követően visszatérése és bocsánatkérése után folytattuk a közös közlemény szövegezését. Éjfél körül a közös közlemény szövege elkészült, csupán néhány zárójeles rész várt még magasabb szintű döntésre.”* ⁸⁰

A debreceni találkozásról színes és fekete-fehér filmfelvétel is készült: a román színes felvétel 2018-ban jelent meg a YouTube-on, indokolatlan okok miatt később ez a felvétel azonban lekerült a honlapról. ⁸¹ Később 2020-ban a Filmhíradók online felületen jelent meg Kádár János és Nicolae Ceausescu találkozója. A felvétel szövege így hangzik: *„Jelentős tanácskozás színtere volt nagy történelmi múltú alföldi városunk, Debrecen is. Repülőterén a*

⁷⁹ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1977. VI. 16.: 3.

⁸⁰ NÉPSZABADSÁG 1992 VI. 13.: 22.

⁸¹ Megjegyzés: A szerző a törlés előtt a felvételeket még 2018-ban letöltötte

román testvérpárt főtitkárát, Nicolae Ceausescu államelnököt Kádár János, az MSZMP első titkára fogadta. Az eszmecsere első napján a Hajdu-Bihar megyei pártbizottság székházában ült össze a két párt küldöttsége. A magyar és román pártot és népet kölcsönösen érintő témák megvitatásakor nyilvánvaló volt, hogy az alapvető kérdésekben összhang van és így minden feltétel adott a magyar-román kapcsolatok további elmélyítéséhez.

A határmenti találkozó második napján a Kádár János vezette magyar küldöttség Nagyváradra utazott. A város határában, ősi szokás szerint, kenyérrel és sóval fogadták vendégeiket a helybeliek. Nagyvárad utcáin, amerre a tárgyaló partnerek a találkozó másodnapos színhelyére hajtottak, a város lakói baráti szeretettel üdvözölték a két küldöttség tagjait. A megbeszéléseket mindkét részről termékenyeknek, jelentős kihatásúaknak értékelték. Az elhatározott gyakorlati intézkedések: a debreceni és kolozsvári főkonzulátusok létrehozásáról, a kishatárforgalom kibővítéséről, a politikai, gazdasági, kulturális és tudományos együttműködésről, valamint a nemzetiségek összekötő szerepéről aláírt megállapodások újabb széleskörű lehetőségeket nyitnak a barátság és az együttműködés erősítésére.”⁸²

21-24. kép Részletek a román filmfelvétélből a debreceni találkozó kapcsán⁸³

⁸² <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=21951> A letöltés ideje: 2018. V. 29.

⁸³ Megjegyzés: A filmfelvétel letöltésének ideje: 2018. V. 29. A videó Youtube címe: VIDEO Arhivă 1977 Vizita lui Nicolae Ceausescu în Ungaria

4. 4. A nagyváradi magyar-román találkozó és a szerződés aláírása -- 1977. június 16.

25-26. kép Kádár és Ceaușescu Nagyváradon ⁸⁴

Az újabb találkozó a Debrecenihez hasonló protokoll menettel Nagyváradon vette kezdetét. ⁸⁵
„Csütörtökön délután Nagyváradon, a Bihar megyei Pártbizottság székházban befejezte tárgyalásait Kádár János és Nicolae Ceausescu. A zárótárgyalásokat csakúgy, mint az előző

⁸⁴ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1977. VI. 17.: 1-2.

⁸⁵ Megjegyzés: A nagyváradi részleteket lásd bővebben: HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1977. VI. 17.: 1-3.

eszmecseréket szívélyes, őszinte légkör jellemezte. Mindkét fél termékenynek és gyümölcsözőnek értékelte a megbeszéléseket, amelyek megfeleltek az előzetes várakozásoknak, jól szolgálták a népeink közötti megértést, a két testvérpárt együttműködésének bővítését és hozzájárultak a két ország együttműködésének fejlesztéséhez.

A tárgyalások befejezése után Kádár János és Nicolae Ceausescu a megbeszélések eredményeit rögzítő közleményt írt alá. Az ünnepélyes aktuson jelen voltak a két vezető politikus kíséretének tagjai is. A kétnapos határ menti, baráti találkozó hivatalos programja ezzel befejeződött. A Központi Bizottság első titkára Nicolae Ceausescu társaságában nyitott gépkocsiban hajtattott a megyei pártbizottság székházából a nagyváradi pályaudvarra, ahol a búcsúztatásra a város több ezer lakója gyűlt össze. Kádár János szívélyes búcsút vett a román párt és állam vezetőjétől, a többi vezető román politikustól és a nagyváradi házigazdától, s különvonaton magyar idő szerint néhány perccel 6 óra előtt visszaindult Budapestre.”⁸⁶ Itt a Keleti Pályaudvaron fogadták.

A nagyváradi tárgyalás az újság leírásával ellentétben mégsem zajlott annyira baráti hangulatban. Rosta István interjúja szerint, arról is viták csaptak fel, hogy az eredeti szövegben az szerepelt: „*a nemzetiségek országainkban ne elválasztó tényezők legyenek, hanem összekötő kapocs szerepét töltsék be a két ország között.*”⁸⁷ Az „*összekötő kapocs*” kifejezést pedig „*híd*” szóhasználatra cserélték fel a román kb-főtítkár, Ilie Verdet utasítására. A már említett adatközlő a közlemény aláírásról a következőre emlékezett: „*Megszületett a kolozsvári magyar és a debreceni román főkonzulátusok megnyitásáról szóló jegyzőkönyv is, amelyet másnap, június 16-án írtam alá kollégámmal, Oancea román külügyminiszter-helyettessel. Ezt követően a főtítkárok is ellátták kézjegyükkel az elfogadott közös közleményt, amely ha nem is teljesen egyértelműen, tartalmazta a nemzetiségi kérdést is. A kétoldali kapcsolatok fejlesztési feladatait rögzítő emlékeztetőt a közlemény mellékleteként fogták fel, ezért nem írták alá.*”⁸⁸

A közlemény tartalmazta a magyar-román barátsági szerződést, a két konzulátus, a debreceni román és a kolozsvári magyar főkonzulátus megnyitását és olyan ügyeket, dolgokat, amely a magyar-román kapcsolathoz tartozik.

⁸⁶ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1977. VI. 17.: 2.

⁸⁷ NÉPSZABADSÁG 1992. VI. 13: 22.

⁸⁸ NÉPSZABADSÁG 1992. VI. 13: 22.

27. kép A közlemény aláírása ⁸⁹

4. 5. A közlemény teljes szövege ⁹⁰

Közlemény Kádár János és Nicolae Ceausescu találkozásjáról

Kádár János, a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának első titkára és Nicolae Ceausescu, a Román Kommunista Párt főtitkára, a Román Szocialista Köztársaság elnöke között 1977. június 15-16-án baráti találkozóra került sor Debrecenben, a Magyar Népköztársaságban és Nagyváradon, a Román Szocialista Köztársaságban. Kádár Jánost és Nicolae Ceausescut a két város dolgozói, párt- és állami szerveinek képviselői szívélyesen üdvözölték. Kádár János és Nicolae Ceausescu őszinte, szívélyes, elvtársi légkörben megbeszéléseket folytatott. A tárgyalások eredményeiről a következő közleményt fogadták el.

A román fél részéről tájékoztatás hangzott el a Román Kommunista Párt XI. kongresszusa határozatainak, a sokoldalúan fejlett szocialista társadalom építéséről, a Románia kommunizmus felé haladásáról szóló pártprogramnak a végrehajtásáról, valamint a román párt és állam külpolitikai tevékenységéről.

⁸⁹ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1977. VI. 17.: 3.

⁹⁰ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1977. VI. 17.: 2-3.

Magyar részről értékelték a Román Kommunista Párt vezette román népnek a sokoldalúan fejlett szocialista társadalom építésében elért figyelemre méltó eredményeit, és további sikereket kívántak a Román Kommunista Párt XI. kongresszusa határozatainak valóra váltásához.

A magyar fél tájékoztatást adott arról, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt XI. kongresszusa határozatai hogyan valósulnak meg a gyakorlatban, miként épül a fejlett szocialista társadalom a Magyar Népköztársaságban, milyen nemzetközi tevékenységet fejt ki a magyar párt és az állam.

Román részről nagyra értékelték a magyar nép sikereit, amelyeket a Magyar Szocialista Munkáspárt vezetésével ért el a fejlett szocialista társadalom építésében, és újabb sikereket kívántak az MSZMP XI. kongresszusa határozatainak végrehajtásában.

A felek hangsúlyozták, hogy a magyar és a román nép érdekei közösek, céljaik azonosak a szocialista építőmunkában, a béke és a biztonság megszilárdításáért, a társadalmi haladásért folytatott harcban. A két ország barátságának erősítése, kapcsolatainak állandó fejlesztése szilárd alapokra épül.

Megelégedéssel húzták alá, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt és a Román Kommunista Párt, a Magyar Népköztársaság és a Román Szocialista Köztársaság barátsága és együttműködése sikeresen fejlődik a marxizmus-leninizmus, a proletár internacionalizmus, valamint a szolidaritás, a jogegyenlőség, a belügyekbe való be nem avatkozás, a szuverenitás és nemzeti függetlenség, a kölcsönös tisztelet és előnyök, az elvtársi segítségnyújtás elvei alapján, az 1972-ben megkötött barátsági, együttműködési és kölcsönös segítségnyújtási szerződés szellemében.

Kiemelték a pártkapcsolatok meghatározó jelentőségét a két ország politikai, gazdasági, kulturális együttműködésének továbbfejlesztésében. Megerősítették elhatározásukat, hogy a két párt a jövőben is a pártközi kapcsolatok bővítésén és elmélyítésén munkálkodik.

A tárgyalások során megállapították, hogy a Magyar Népköztársaság és a Román Szocialista Köztársaság gazdasági kapcsolatai figyelemre méltóan fejlődnek, elsősorban az áruforgalom területén, amely a jelenlegi ötéves terv előirányzatai szerint több mint kétszeresére emelkedik az előző tervidőszakhoz képest. Eredmények születtek a nép- gazdasági tervek egyeztetésében Bizonyos előrehaladást sikerült elérni a gyártásszakosításban és a kooperációban. Mindehhez hozzájárult a magyar-román gazdasági együttműködési vegyes kormánybizottság tevékenysége is.

Hangsúlyozták, hogy még nagyok a lehetőségek a kétoldalú gazdaság' kapcsolatok bővítésére. Szükséges a KGST komplex programjából fakadó előnyök jobb kihasználása. Külön aláhúzták a gazdasági együttműködés korszerűbb formáinak jelentőségét, a termelési szakosítás és kooperáció lehetőségeinek feltárásával és kiaknázásával összefüggő feladatokat. Kifejezésre juttatták elhatározásukat, hogy a Magyar Népköztársaság és a Román Szocialista Köztársaság gazdasági fejlődése érdekében további erőfeszítéseket tesznek a szomszédságból fakadó kedvező adottságok jobb kihasználására.

A legfelsőbb szintű találkozó alkalmából aláírták az árucseré-forgalom bővítéséről szóló jegyzőkönyvet, a postai és távközlési együttműködési egyezményt, a kishatárforgalmi egyezmény módosításáról szóló megállapodást, a főkonzulátusok felállításáról szóló egyezményt, valamint az 1969-es vízügyi megállapodás meghosszabbításáról szóló egyezményt.

A felek megállapították, hogy a kulturális kapcsolatok kiszélesítése és továbbfejlesztése fontos szerepet tilt be a magyar és a román nép barátságának erősítésében, a kölcsönös megismerés és bizalom elmélyítésében, a haladó történelmi hagyományok ápolásában.

Megállapodás született arról, hogy továbbra is bővítik együttműködésüket az ideológia, a kultúra, az oktatás, a tudomány és a művészet területén, a magyar-román barátság és együttműködés előmozdítása érdekében. Ebben a vonatkozásban a két fél értékelte a magyar-román kulturális és történész vegyesbizottság tevékenységét is.

A felek egyetértően úgy értékelték, hogy a Román Szocialista Köztársaságban élő magyar nemzetiség és a Magyar Népköztársaságban élő román nemzetiség létezése a történelem alakulásának, a sok évszázados szomszédságnak a következménye, és a két ország baráti kapcsolatainak fejlesztésének fontos tényezője. A nemzeti kérdés igazságos, marxista-leninista megoldása a nemzetiségek jogegyenlőségének és sokoldalú fejlődésének biztosítása a két országban folyó szocialista építésnek, a népek közötti barátság, a magyar-román baráti kapcsolatok elmélyítésének lényeges eleme.

A felek egyetértettek abban, hogy ez a megoldás megfelel a marxizmus—leninizmus szellemének és a nemzeti kisebbségek jogai érvényesítésére, védelmére vonatkozó, az ENSZ által elfogadott nemzetközi normáknak is. A nemzetiségek – az illető országok állampolgárai – problémáinak megoldása a két ország mindegyikének belső ügye és felelőssége. Ugyanakkor hangsúlyozzák annak jelentőségét, hogy a két szomszédos állam nemzetiségei mind nagyobb mértékben töltsék be a híd szerepét a magyar és a román nép közötti közeledésben.

Megállapították, hogy kölcsönös a készség és a szilárd elhatározás, hogy tovább erősítik a Magyar Szocialista Munkáspárt és a Román Kommunista Párt, a Magyar Népköztársaság és a Román Szocialista Köztársaság együttműködését minden területen, s szorosabbra fűzik barátságukat népeik és a közös szocialista ügy javára.

Széles körű véleménycserére került sor a tárgyalásokon a nemzetközi helyzet alakulásáról. Elégedetten állapították meg, hogy az utóbbi években állandóan növekedtek, és mind nagyobb befolyást »gyakorolnak a szocializmus, a társadalmi haladás és a béke erői. Hangsúlyozták, hogy kiemelkedő jelentőségű az a harc, amelyet a szocialista országok folytatnak a világ békéjéért, a társadalmi haladásért, a szocializmus győzelméért. Ugyanakkor hangsúlyozták annak jelentőségét, hogy az összes antiimperialista, demokratikus és haladó erők, a fejlődő, az el nem kötelezett országok hozzájárulnak a széles körű forradalmi, nemzeti és társadalmi átalakulásokhoz, a nemzetközi erőviszonyok kedvező változásához, az enyhülés és a megértés, a nemzetközi biztonság és együttműködés javára.

A Magyar Népköztársaság és a Román Szocialista Köztársaság folytatja erőfeszítéseit a kedvező nemzetközi folyamatok visszafordíthatatlanná tételéért, az enyhülés elmélyítéséért, a békéért és a nemzetközi biztonságért Európában és az egész világon.

Aláhúzták, hogy a nemzetközi események menete igazolja a Varsói Szerződés tagállamai politikai tanácskozó testületé bukaresti ülészakán kidolgozott értékelések és állásfoglalások helyességét. Kiemelték, hogy a nyilatkozatban és a dokumentumokban szereplő javaslatok megvalósítása hozzájárulna földrészünkön a béke és a biztonság megszilárdításához, egyszersmind elősegítené a nemzetközi légkör javulását.

Magyarország és Románia határozottan sikraszáll a konkrét és hatékony leszerelés, különösen a nukleáris leszerelés mellett, szorgalmazza a fegyveres erők és fegyverzet csökkentését. Megerősítették azt a korábbi álláspontjukat, hogy helyeslik a szembenálló katonai tömbök egyidejű felszámolását. Üdvözlük az ENSZ közgyűlésének határozatát egy, az egész világra kiterjedő szerződés megkötéséről, amelynek célja a nemzetközi kapcsolatokban az erőszak alkalmazásáról való lemondás. Támogatják az ENSZ közgyűlése leszerelésnek szentelt rendkívüli ülészaka összehívását, és kifejezik reményüket, hogy ez az ülészak fontos lépés lesz a leszerelés előmozdításában és a leszerelési világkonferencia összehívásában.

A két ország az egységes egészet képező helsinki záróokmányban foglalt elvek tiszteletben tartásáért és az ott elfogadott ajánlások valóra váltásáért tevékenykedik. Megerősítették eltökéltségüket: tevékenyen közreműködnek a belgrádi találkozó munkájában

annak érdekében, hogy tényleges haladást érjenek el a biztonság erősítésében, a kölcsönösen előnyös együttműködés megszilárdításában és elmélyítésében az európai kontinensen. A két párt és ország szolidáris a nemzeti függetlenségért, a társadalmi haladásért, valamint az imperializmus, a gyarmatosítás és az újgyarmatosítás, a faji megkülönböztetés ellen küzdő népekkel.

Hangsúlyozták: a Közel-Keleten csak úgy érhető el igazságos rendezés és tartós béke, ha Izrael kivonja csapatait az 1967-ben megszállt összes arab területről, biztosítja a palesztin nép törvényes jogait, beleértve az önálló, független államalapítás jogát: és garantálják a térség minden államának függetlenségét, biztonságát.

Támogatják a nemzetközi konfliktusok békés úton történő igazságos rendezését a világ más térségeiben is. Sikraszállnak amellet, hogy növekedjék az Egyesült Nemzetek Szervezetének szerepe és hatékonysága az alapvető nemzetközi kérdések megoldásában, az ENSZ alapokmánya alapján.

A tárgyalásokon megállapították, hogy növekszik a nemzetközi kommunista és munkásmozgalom ereje, befolyása. Megerősítették pártjaik határozott szándékát, hogy hozzájárulnak a kommunista és munkáspártok egységének további erősítéséhez a marxizmus-leninizmus elvei, az internacionalista szolidaritás, az önkéntes elvtársi együttműködés és a teljes jogegyenlőség alapján, tiszteletben tartva a különböző utak szabad megválasztásának jogát a haladó társadalmi átalakulásért és a szocializmus győzelméért vívott harcban.

Aláhúzták, hogy a berlini konferencia nagy jelentőségű a kommunista és munkáspártok törekvéseinek egyesítése szempontjából, a békéért, a biztonságért, az együttműködésért és a társadalmi haladásért folytatott küzdelemben.

A Debrecenben és Nagyváradon tartott baráti találkozó és megbeszélés, amely őszinte, szívélyes, elvtársi légkörben zajlott le, jól szolgálta a Magyar Szocialista Munkáspárt és a Román Kommunista Párt együttműködésének bővítését. Minden területen hozzájárult a Magyar Népköztársaság és a Román Szocialista Köztársaság együttműködésének fejlődéséhez, a szocializmust építő magyar és román nép barátságának, szolidaritásának erősítéséhez.

A látogatás során magyar részről megerősítették a Román Szocialista Köztársaság párt- és kormány- küldöttsége meghívását a Magyar Népköztársaságba. Román részről ezt köszönettel fogadták.

Nagyvárad, 1977. június 16.

Kádár János,

a Magyar Szocialista Munkáspárt Központi Bizottságának első titkára

Nicolae Ceausescu,

a Román Kommunista Párt főtitkára,

a Román Szocialista Köztársaság elnöke

4. 6. Az 1977-es tárgyalás következményei

A főkonzulátusok megnyitására és a nemzetiségi kérdésekről még 1977 után is tárgyaltak a felek. Így 1978. VI. 26. és VII. 1. között Budapesten egyeztetett a két fél „*a magyar-román kettős állampolgárság eseteinek megoldásáról és a kettős állampolgárság keletkezésének megelőzéséről,*”⁹¹ amely egyezmény 1980 februárjában érvénybe lépett érvénybe.⁹²

A magyar főkonzulátus Kolozsvárott a Rakovita utca 16. szám alatt kezdte meg működését 1980. IV. 11-én.⁹³ Rosta István emlékezése szerint Debrecen először egy egyetem közeli villaépületet ajánlott fel a románoknak, akik azt elutasították, mert az átalakítás és a felújítás költségeit sokallták.⁹⁴ Nyul Imre helytörténeti kutató viszont cáfolta ezt az állítást, miszerint a magyar delegáció a románoknak a Simonyi út 4. számnál lévő Tankó villát ajánlotta fel, amit ezek után elfogadtak, majd később elutasították azt, az átalakítási költségek miatt.

Egy Naplócikk viszont máshogyan emlékezik erről: „*Nyár volt, forróság 1977. június 16-án délben. A román kormánydelegáció lassú menetben hajtatott végig a Simonyi úton a Nagyerdő felé. A vezérkocsiban ült Nicolae Ceausescu, a Román Kommunista Párt főtitkára. Ide, a Tankó villához érve egy szemtanú szerint megjegyezte: „Ez a szép ház kell nekünk konzulátusnak.”* Ennek a mondatnak a hatására a Tankó család majd fél évig hadakozott,

⁹¹ MAGYAR HÍRLAP 1978. VII. 2.: 4.

⁹² MAGYARORSZÁG 1985. III. 3.: 9.

⁹³ NÉPSZABADSÁG 1992. VI. 13.: 22., illetve https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyarorsz%C3%A1g_kolozsv%C3%A1r_f%C5%91konzul%C3%A1tusa Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 11.

⁹⁴ NÉPSZABADSÁG 1992. VI. 13.: 22.

hogy el ne vegyék tőlük az otthonukat...”⁹⁵ Végül két lakótelepi lakást ajánlottak a román főkonzulátus helyének, amelyeket később összevontak. Ezen épületek a Békessy Béla utca 10. szám alatt voltak.⁹⁶

A debreceni román főkonzulátust 1981. XII. 21-én nyitották meg, a főkonzul Debrecenben pedig Ioan Bochi lett.⁹⁷ A hivatali helyek életre hívásával mindkét fél elégedett volt, mindettől függetlenül 1984. XII. 31-én gazdasági okokra hivatkozva bezárták a debreceni román főkonzulátust majd Ceaușescu továbbra is folytatta a magyarok elleni elrománosítást és a falurombolásokat Erdélyben, amelynek kritikus időpontja 1988-ban tetőzött.⁹⁸ Ennek következtében a kolozsvári magyar főkonzulátust 1988. VI. 28-án zárták be a budapesti román nagykövetségen 1988. VI. 27-én lezajlott és az erdélyi falurombolás ügyében megtartott tüntetés miatt.⁹⁹ Kádár János Ceaușescut 1977-től soha többé nem hívta meg Magyarországra kivéve az 1986-os Varsói Szerződés budapesti tárgyalásának alkalmából.

5. Kádár János 1978-as látogatása Hajdú-Bihar megyében és Debrecenben

Kádár János Grósz Károly KB osztályvezetővel és Katona István KB osztályvezetővel együtt érkezett meg 1978. VI. 6-án este a Nagyállomásra, ahol „*Sikula György, a Hajdú-Bihar megyei pártbizottság első titkára, Postás Sándor, a debreceni városi pártbizottság első titkára, Szabó Imre, a megyei tanács elnöke és Ács István, a debreceni városi tanács elnöke fogadta.*”¹⁰⁰

Kisdobosok és úttörők virágcsokrot adományoztak az első titkárnak az általuk betanult szöveggel együtt: „*Hajdú-Bihar megye kisdobosai és úttörői nevében szeretettel köszöntjük Kádár János bácsit! Kívánjuk, érezze jól magát Debrecenben és megyénkben!*”¹⁰¹ Kádár János debreceni fogadása az 1960-as és 1977-es évekhez képest olyan szempontból újdonság

⁹⁵ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1998. II. 19.: 4.

⁹⁶ NÉPSZABADSÁG 1992. VI. 13.: 22. illetve HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1996. XII. 28.: 1.

⁹⁷ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1981. XII. 23.: 1.

⁹⁸ ROMÁNIAI MAGYAR SZÓ 1997. VII. 23.: 2., és MAGYARORSZÁG 1985. III. 3.: 9.

⁹⁹ https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyarorsz%C3%A1g_kolozsv%C3%A1ri_f%C5%91konzul%C3%A1tusa Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 11.

¹⁰⁰ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 7.: 1.

¹⁰¹ <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=22111> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 11.

volt, hogy az úttörők és a magas helyi vezetők mellett megjelentek a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola hagyományos diákviseletbe öltözött fiataljai is, akik fanfárjukkal Debrecen város dalával a „*Debrecenbe kéne menni...*” nótával üdvözölték a vendégeket. „*A pályaudvaron és az állomás előtt, a Petőfi téren piros nyakkendős pajtások és több ezer debreceni lakos meleg szeretettel, nagy tapssal köszöntötte megérkezésekor Kádár Jánost.*”

¹⁰² Ekkor mivel nem szerette a luxust, a Kartács utcai Park Hotelben szállt meg.

28-29. kép Kádár János debreceni fogadása ¹⁰³

Másnap, 1978. VI. 7-én reggel a Perényi utca 1-es szám alatt lévő MSZMP Hajdú-Bihar Megyei Pártbizottság székházához ment Grósz Károllyal és Katona Istvánnal. Itt „*Gazda László, az apparátus alapszervezeti titkára köszöntötte Kádár Jánost, majd Végh Lajosné osztályvezetőhelyettes virágcsokrot nyújtott át a Központi Bizottság első titkárának, aki ezután a megyei párt-végrehajtóbizottság tagjaival találkozott. Az ülésen Sikula György, a megyei pártbizottság első titkára beszámolt arról, hogy a megye lakosságának körében teljes az egyetértés a Központi Bizottság áprilisi ülésének határozatával, az előadói beszéddel. A helyzetértékelést reálisnak, a feladatokat megoldhatónak tartják. A megye munkásai, parasztjai és értelmiségi dolgozói elfogadják, helyeslik és cselekvően támogatják a párt politikáját. Kiegyensúlyozott jó társadalmi, politikai légkörben eredményesen dolgoznak a XI. kongresszus határozatainak végrehajtásán. Szabó Imre, a megyei tanács elnöke és Kónya*

¹⁰² HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 7.: 1.

¹⁰³ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 7.: 1.

István, a Kossuth Lajos Tudományegyetem rektora a tanácsi munka tapasztalatairól, illetve a tudományos, felsőoktatási területen dolgozók tevékenységéről számolt be. Kádár János közvetlen szavakkal üdvözölte a párt-végrehajtóbizottság tagjait és köszönetet mondott a szívélyes fogadtatásért és a tájékoztatásért.”¹⁰⁴

30. kép Kádár János a megyei pártbizottságban¹⁰⁵

A pártbizottság után Kádár János Nádudvarra ment Sikula Györggyel, Szabó Imrével és Fazekas Károllyal. E helyen kísérelve együtt megnézte a település főterét, majd az ország legnagyobb gazdaságát, a nádudvari Vörös Csillag TSZ-t látogatta meg, ahol az itteni vezetőkkel, valamint Szabó István TSZ elnökkel az élen megtekintették a pulykatelepet, az új vágóhid és húsfeldolgozó üzemet valamint a kísérleti búzaparcellát.¹⁰⁶ Ezután díszebéd következett.

¹⁰⁴ Megjegyzés: Gazda László megyei politikusként a következő szavakkal üdvözölte a főtitkárt: „Kedves Kádár elvtárs! Örömmel, nagy szeretettel köszöntöm a Hajdú-Bihar megyei, és a Debrecen városi pártbizottságon dolgozó kommunisták nevében. Fontos és kiemelkedő számunkra ez a látogatás, mert kifejeződik benne a párt központi bizottságának, a politikai bizottságnak, és személy szerint Kádár elvtársnak a kitüntetett figyelve, a mi mindennapos munkánk iránt.” – Szöveg forrása: <https://filmbiradokonline.hu/watch.php?id=22111> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 12. továbbá HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 08.: 1.

¹⁰⁵ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 8.: 1.

¹⁰⁶ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 8.: 1.

31. kép Kádár János a nádudvari kísérleti búzaparcellán ¹⁰⁷

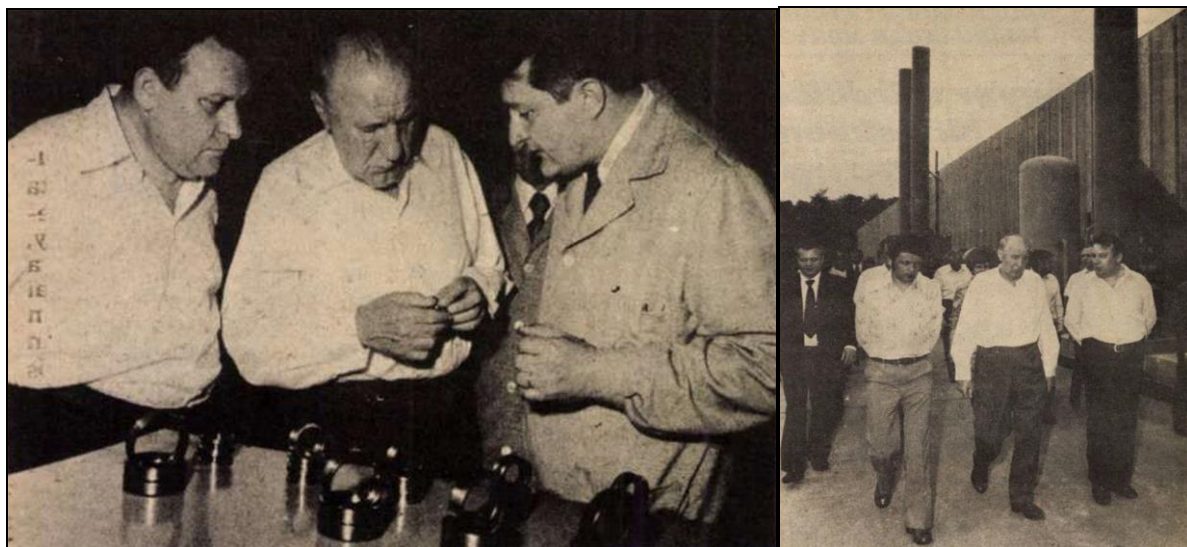
Délután visszatért Debrecenbe, ahol a Magyar Gördülőcsapágy Műveket látogatta meg. „Az üzem bejáratánál ünneplőbe öltözött, zászlókat lengető dolgozók sokasága fogadta a vendégeket, Postás Sándor, a városi pártbizottság első titkára, Fiák László vezérigazgató, Sziklasi Béla, a pártbizottság, Szilágyi Ervin, a vállalati szakszervezeti bizottság, Kummer István, a KISZ-bizottság titkára üdvözölték a Központi Bizottság első titkárát és kíséretét.” ¹⁰⁸

Az MGM vezérigazgatója beszédében kihangsúlyozta, hogy a gyárban nagy rekonstrukciót végeztek, és a tervgazdálkodás alapján végezték munkájukat, így 1980-ra az 1977-es 18,7 millió darabról 28 millióra kívánták növelni a termelést, továbbá szovjet alapokon szovjet szakemberek közreműködésével 1977. XI. 7-én át is adták a gyár a 12.600 négyzetméter alapterületű „nagysorozatgyártó” csarnokát. ¹⁰⁹

¹⁰⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=a1CHINgRy6w> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 12.

¹⁰⁸ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 8.: 2.

¹⁰⁹ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 8.: 2.

32-33. kép Kádár János az MGM-ben ¹¹⁰

Az MGM termékeinek külföldön is volt vevője, ahogy a vezérigazgató fogalmazott. Utána Sziklási Béla, az MGM pártbizottságának titkára mondott beszédet, majd Kádár meglátogatta a már említett „nagysorozatgyártó” csarnokot. ahol „...Szigetvári Gyula termelési főmérnök és N. N. Gromov, a moszkvai I. számú állami csapágygyár vezér- igazgatója köszöntötte a Központi Bizottság első titkárát, majd a nagysorozatgyártó csarnokban Kiss Ferenc üzemvezető kalauzolta a vendégeket, ismertette a korszerű gépek és berendezések működését. Az üzemlátogatás során Répási Lászlóné, a Ho Si Minh Szocialista Brigád vezetője köszöntötte Kádár Jánost, s kérte, írjon emléksorokat a brigádnaplóba. „Szívből üdvözlöm a vállalat kiváló brigádjának vezetőjét és minden tagját. Jó egészséget és sikereket kívánunk mindannyiójuknak” – írta a brigád naplójába a Központi Bizottság első titkára.” ¹¹¹

Kádár János ezután a sajtoló és kovácsüzemet látogatta meg, ahol Hajzer Péter, a pártalapszervezet titkára és Cabán Béla gyáregységvezető ismertette meg vele az ott folyó munkálatokat. A vezető itt beszélgetett a gyár alkalmazottaival ahol meghallgatta a gyártási folyamatokat, majd a látogatás befejezéseként a munkáskollektívák résztvevőivel, szocialista brigádvezetőkkel, brigádtagokkal, kiváló dolgozókkal, a telep KISZ-tagjaival és vezetőivel, az üzem párt- és társadalmi szervezeteinek képviselőivel találkozott s meghallgatta a termelés hétköznapjait, eredményeit illetve gondjait.

¹¹⁰ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 8.: 1-2.

¹¹¹ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 8.: 2.

34. kép Kádár János pohárköszöntőt mond ¹¹²

Kádár János a Magyar Filmhíradóban a következőként mesélt a GÖCS-nél szerzett tapasztalatairól: *„A szocialista brigádvezetőkkel való találkozó, ahol én hallgattam és figyeltem, az igazgató elvtárs bevezette, és vele együtt összesen tizennégy ember felszólalását hallgattam végig 50 perc alatt. És értelmesen fejezték ki magukat, és mindegyik mondott valamit.”* ¹¹³

Az MGM látogatása után este Kádár az Arany Bika Szálló különtermében vacsorázott a megye tudományos, kulturális, művészeti életének főbb személyiségeivel, valamint párt-, állami és tömegszervezeti-, továbbá szocialista brigádvezetőivel, ahol vezetőként pohárköszöntőt is mondott. A vacsorán a következő élcés diskurzus hangzott el a filmhíradó alapján Bognár Rezső akadémikus, a Kossuth Lajos Tudományegyetem tanszékvezető tanára, országgyűlési képviselő és Kádár János között:

Bognár Rezső: *„Mélyen tisztelt Kádár elvtárs! Engedje meg, hogy a város és a megye értelmiségi dolgozói nevében őszinte tisztelettel, és igaz, meleg szeretettel üdvözöljem önt, és megköszönjem, hogy módot adott arra, hogy a város és a megye értelmisége is találkozhat önnel, és hogy módunkban lesz eszmecsere-t folytatni számunkra fontos, de talán az országunk szempontjából is fontos kérdésekről.”* ¹¹⁴

¹¹² HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 10.: 3.

¹¹³ <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=22111> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 12.

¹¹⁴ <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=22111> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 12.

Kádár János: „Bocsánatot kell kérném, mert a vacsora szervezőit nem egészen pontosan értem, hogy vacsorázni ültünk össze, vagy ülést tartani. Én is kaptam egy meghívót, ott vacsora volt írva, ahol hát persze régi magyar szokás szerint, hát azért pár szót természetesen szólunk, de talán ilyen részletesebb tárgyalásokba most ne bocsátkozunk. Bognár akadémikus azt mondta, hogy néha türelmetlenül fognak ösztökélni minket, hogy a programnyilatkozatba vallott célunkat hát érvényesítsük már, hát akkor én is azt mondom, hogy kölcsönösen ösztökéljük egymást.”¹¹⁵

Kádár, Grósz és Katona 1978. VI. 8-án reggel aztán meglátogatták az újkerti lakótelepet Sikula György, Postás Sándor, Szabó Imre és Ács István kíséretében. A vendégeket a tömbök előtt köszöntötték a panelházakat készítő Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat vezetői, Seres György vezérigazgató, valamint Pataki Gyula, a pártbizottság titkára.¹¹⁶

35. kép Kádár János a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat vezetőivel¹¹⁷

¹¹⁵ <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=22111> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 12.

¹¹⁶ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 9.: 1.

¹¹⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=a1CHINGRy6w> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 12.

A 14 emeletes és 112 lakásból álló panelházak közül az egyikbe mentek fel. A tetőn megnézték az akkor 2 éve épült Vénkerti lakótelepet, a kivitelezés alatt álló Újkertet, valamint a látogatás helyszínén volt a tervezett utóbbi lakótelep makettje is. Ahogy Seres György elmondotta: az építés „...két esztendővel ezelőtt kezdődött, és jelenleg ezer építőipari munkás dolgozik a város legnagyobb lakótelepének az építkezésén. A két esztendő alatt összesen 2300 lakás került itt tető alá, s ebből 1700-at már átadtak, beköltöztek lakóik. Az V. ötéves terv végéig mintegy 7500 lakás, valamint iskolák, óvodák, bölcsődék és nagy bevásárlónegyed épülnek fel az új városrészben, amelynek makettjét a helyszínen mutatták meg a Központi Bizottság első titkárának. Arról is számot adott Seres György, hogy eddig a vállalat összesen 12 ezer házigyári lakást épített és adott át Debrecenben, és továbbra is elsőrendű feladatuknak tartják a lakásépítkezési célkitűzések maradéktalan megvalósítását.”¹¹⁸

Nyul Imre helytörténész kutatásai alapján egy anekdota is született ekkor: Kádár János a pártvezetőkkel és az építővállalat első embereivel tanulmányozta a makettet. Amikor megmutatták, hogy a lakótelepen lesz iskola is, erre a pártvezér azt kérdezte: Az iskolában uszoda is lesz? Seres György pedig egy határozott igent mondott rá, míg a többi tillető a száját húzogatta, mivel nem terveztek uszodát az iskola mellett. A beégő, de jószándékú anekdotától függetlenül az iskola mellé a „jószándék jeleként” mégis megépítették a szóban forgó uszodát, amely ma is működik a Lehel utca 18. szám alatt.

36-37. kép Kádár János a tervezőkkel tanulmányozza az 1980-ra tervezett újkerti lakótelep makettjét¹¹⁹

¹¹⁸ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 9.: 1.

¹¹⁹ <https://www.youtube.com/watch?v=a1CHINGRy6w> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 12. és HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 9.: 1.

Azután gyalog a Vénkerti lakótelepre látogattak, ahol 1978-ra 3500 lakást húztak fel. Az utcai járókelők és az itt lakók köszöntötték Kádárt, akinek egy szál virágot is ajándékoztak, majd a Sínai Miklós utcán rövid műsorral a vénkerti óvodások köszöntötték őt. Azután a Vénkerti Általános Iskolát látogatták meg ami az újság szerint a legszebb és a legmodernebb volt ekkor a városban, amely 24 tantermével 1400 tanulót is képes volt befogadni.

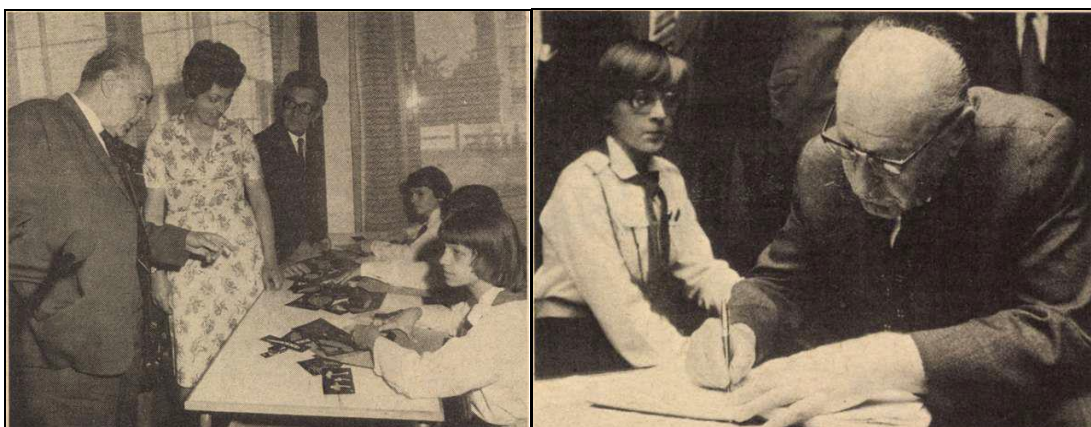
38-39. kép Kádár János a Vénkertben ¹²⁰

„Az oktatási intézet bejárata előtt Pernyei András igazgató, a tantestület tagjai és az iskolások köszöntötték Kádár Jánost, majd szíves szóval kalauzolták, mutatták meg az uszodát, a tornacsarnokot – ahol rögtönzött tornabemutatót is tartottak az iskola tanulói –, a tantermeket, a konyhát és az étkezdét. A tanintézet előcsarnokában Kádár János látogatásának tiszteletére kiállítást rendeztek az iskola életéből. A látogatás záróakkordjaként azt kérték Kádár Jánostól, hogy mint minden itt járt vendég, írjon néhány sort az iskola vendégkönyvébe. A kérésnek a Központi Bizottság első titkára készségesen tett eleget. „Üdvözlöm a Vénkerti Általános Iskola pedagógusait és tanulóit. Kívánom, hogy ebben az új, nagyszerűen felszerelt tanintézetben sok egészséges, az életbe jól induló, szocialista hazánkhoz hű fiatal neveljenek” – írta a vendégkönyvbe Kádár János.” ¹²¹

Azután a Református Kollégiumhoz mentek, ahol Bartha Tibor, a Tiszántúli Református Egyházkerület püspöke, az Elnöki Tanács tagja, valamint a kollégium vezetői üdvözölték őt. Érkezésekor a Nagytemplomban lévő Rákóczi harangot húzták meg.

¹²⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=a1CHINGRy6w> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 12.

¹²¹ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 9.: 1.

40-41. kép Kádár János a Vénkerti Általános Iskolában és annak emlékkönyvének írásánál ¹²²

Bartha Tibor elmesélte a kollégium történetét. Az újság kiemelte a kollégiummal kapcsán, hogy „az elmúlt több mint egy évtizedben a kormányzat – az Állami Egyházügyi Hivatal útján – 40 millió forintot biztosított az ősi kollégium épületének megmentéséhez, restaurálásához.” ¹²³ Ez akkor az elmúlt évben fejeződött be és a renoválás 50 millió forintba került. Kádár János és kísérete az oratóriumot is meglátogatták. Itt a kollégium diákjai a vezető jelenlétében virágcsokrot helyeztek el az Ideiglenes Nemzetgyűlés és az Ideiglenes Kormány megalakulásának emlékére, valamint megkoszorúzták Kossuth Lajos padját a 1848-49-es forradalom és szabadságharc emlékére.

A látogatás záróakkordjaként Kádár János emléksorokat írt a kollégium évkönyvébe, amelyben az első beírás Széchenyi Istvántól származik. „Örülök, hogy mostani Hajdú megyei látogatásom során eljöttem ide, a debreceni református kollégiumba, amely nemcsak a magyar református egyház kultúrtörténetének nevezetes intézménye, hanem itt tiszteleghet minden hazánkfia az 1848— 49-es szabadság, és 1944-es újkori történelmünk függetlenségi aktusainak emlékhelyei előtt. Kívánom, hogy neveljenek itt is sok dolgos és hű hazafit a szocializmust építő népünk sorainak további gyarapítására és boldogulására.” Az emléksorok beírása után Bartha Tibor meleg szavakkal köszönte meg a látogatást, amelyre a Központi Bizottság első titkára szintén hasonló meleg és baráti szavakkal válaszolt.

¹²² HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 9.: 1., és HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 10.: 3.

¹²³ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 9.: 1.

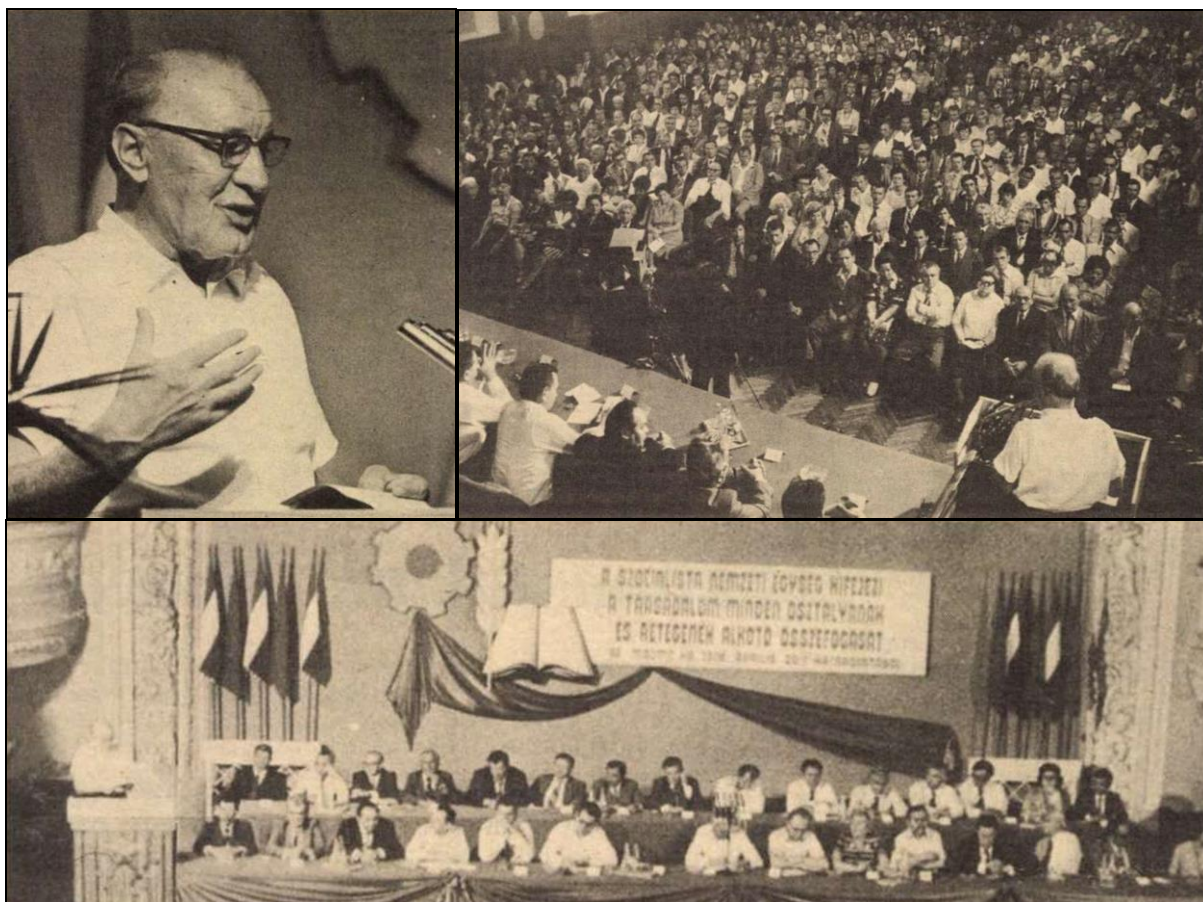

42-45. kép Kádár János a Református Kollégiumban és a kollégium vendégkönyv írásánál, továbbá úton az aktívagyűlés felé¹²⁴

Ezek után gyalog mentek az Arany Bika Szállóhoz, ahol a Bartók teremben megyei aktívagyűlést tartottak. *„A megyei és a városi pártbizottság nevében Postás Sándor, a Debrecen városi Pártbizottság első titkára köszöntötte a megyei aktíva résztvevőit, az elnökségben helyet foglaló Kádár Jánost, az MSZMP Központi Bizottságának első titkárát, Katona Istvánt és Grósz Károlyt, a Központi Bizottság osztályvezetőit, a párt-, állami, tömegszervezetek vezetőit, a termelőmunkában élenjáró dolgozókat.”*¹²⁵ Először Sikula György mondott beszédet, amelynek témája a *„Sikereink forrása a párt politikája”* volt.

¹²⁴ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 9.: 1., HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 10.: 3., továbbá <http://debrecenikepeslapok.blogspot.com/2016/01/kadar-janos-az-ujkertben-1978.html> és <https://archivum.mtva.hu/photobank/item/MTI-FOTO-d3VDVXF6S0NUUkVISEMrNGJob0IIQT09> A letöltés ideje: 2021. XI. 18.

¹²⁵ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 9.: 2.

46-48. kép Kádár János a Bartók teremben megrendezett megyei aktívaülésen ¹²⁶

Azután Kádár János mondott beszédet, amely kijelentette, hogy az országban dolgozók munkája a XI. kongresszus alapján megjelölt irányba folyik. Beszédében a látogatásai alapján dicsérte a megyét, továbbá szocialista szellemben az országos és megyei munkaerő és gazdaság sikeréről, valamint a munka fontosságáról beszélt. Emellett beszédében kihangsúlyozta, hogy „*az MSZMP a nemzetközi kommunista mozgalom részeként aktív internacionalista tevékenységet folytat*” amely a helyes utat, a marxista-leninista útvonalat kell követni a szocialista táboron belül. ¹²⁷ Beszélt a KGST működésének sikeréről és a szocialista tagállamok közti árucseréről, köztük a Kínával folyó kereskedelemről is. ¹²⁸ Kádár János 1978-as debreceni és nádudvari látogatásáról távozása után a mozikban egyébként 10 perces filmet adtak le a Magyar Filmhíradó jóvoltából.

¹²⁶ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 9.: 2-3.

¹²⁷ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 9.: 3.

¹²⁸ Megjegyzés: A teljes szöveget lásd: HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 9.: 2-4.

49. kép Búcsú Debrecentől ¹²⁹

¹²⁹ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 9.: 4.

A felvételen a következő mondatok hangzottak el Kádár János beszédéből a fiatalok helyzetével kapcsolatban. *„Szükséges az ifjúsággal való megfelelő foglalkozás, mer amikor általában a párt nagy energiával és figyelemmel törődik azzal, hogy társadalmunk szocialista vonásai erősödjenek, és ilyen értelemben, és ilyen módon dolgozunk a felnőtt lakosság körében, akkor, ha azt kívánjuk, hogy a szocialista társadalom vonásai erősödjenek, akkor azokkal is foglalkozni köll, akik mihamar néhány éven belül ugye, az idősebb nemzedék nyomdokaiba lépnek. Különben egy törés állhat be.*

*Itt, én gondolom ilyen nem lesz nálunk, de a megfelelő mértékben foglalkozni kell a fiatalokkal. És nagyon könnyű tulajdonképpen a fiatalokkal szót érteni, hogyha a fölnőtt emberek vagy akár az idősebb emberek is visszagondolnak arra, hogy ők milyenek voltak, amikor fiatalok voltak. Minden sürgős volt, mindent komolyan vettek, az öregeket hát kritikusan nézték, és azt mondja minden fiatal, hogy majd ő megmutatja, hogy hogyan kell a világot formálni és alakítani. Mi azt mondjuk, hogy helyes, de a világnak szocialistának kell lenni, és ők, majd ha tudják, akkor még szebb szocialista gyakorlatot építsenek ki, semmiféle irigység bennünk ilyen tekintetben nincsen.”*¹³⁰

Kádár János beszéde után Postás Sándor zárta be az aktívaülést, majd a zászlódíszbe öltözött Nagyalomásra mentek vissza Katonával és Grósszal együtt, ahol *„Sikula György, Postás Sándor, Szabó Imre, a megyei tanács elnöke és Ács István, a Debrecen városi Tanács elnöke búcsúztatta.”* őket.¹³¹ Az esti órákban érkeztek meg Budapestre.¹³²

6. Középpontból kikerülve: Kádár János 1984-es látogatása

A vezető utolsó hivatalos látogatása 1984. XII. 21-én zajlott le. Ekkor a Minisztertanáccsal, az Elnöki Tanáccsal és az Országgyűlés képviselőivel a párt nevében megemlékezőként érkezett a cívisvárosba, hogy az Ideiglenes Nemzeti Kormány és az Ideiglenes Nemzetgyűlés megalakulásának negyvenedik évfordulójára emlékezzenek. *„December 21-én délelőtt fél tizenegyet mutatott az óra, amikor az állami és pártvezetőket, az Ideiglenes Nemzetgyűlés 40. évfordulójára Debrecenbe érkező vendégeket szállító különvonat begördült a Nagyalomásra.*

¹³⁰ <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=22111> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.

¹³¹ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. VI. 9.: 4.

¹³² <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=22111> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.

A peronon, melynek vörös szőnyegére először Kádár János, az MSZMP Központi Bizottságának első titkára szállt le, a magas rangú vendégeket Sikula György, az MSZMP KB tagja, az MSZMP Hajdú-Bihar megyei Bizottságának első titkára, dr. Szabó Imre, a Hajdú-Bihar megyei Tanács elnöke, dr. Postás Sándor az MSZMP Debrecen városi Bizottságának első titkára, dr. Ács István, a Debrecen városi Tanács elnöke, dr. Kolozsvári Lajos, a Hazafias Népfront Hajdú-Bihar megyei Bizottságának elnöke és dr. Varga Pálné, a Hazafias Népfront Debrecen városi Bizottságának elnöke fogadta és köszöntötte. A vendégek kezet fogtak vendéglátóikkal, miközben úttörők szaladtak hozzájuk, piros szegfüket nyújtva át.”¹³³

50. kép Az úttörők Kádár Jánost köszöntik a Nagyállomáson¹³⁴

¹³³ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1984. XII. 22.: 1.

¹³⁴ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1984. XII. 22.: 1.

51. kép A Politikai Bizottság tagjai a Nagyállomás előtt ¹³⁵

„A Nagyállomás előtti buszmegállóban állt az a busz is, melyre Kádár János s a többi vendég felszállt, hogy az Aranybika Szállóhoz vigye őket. Az úton végig, akárcsak az állomás előtt, a debreceni lakosok tízezrei álltak a kimondottan csípős hideg ellenére is, tapsal üdvözölték az elhaladó járműveket, hogy a vendégek érezzék: szeretettel fogadják őket Debrecenben. Mintegy negyedóra telt el a megérkezéstől számítva, s már jöttek laza csoportokban a különvonat utasai a Kossuth térre, felálltak a Debrecen felszabadulására emlékeztető, szoborcsoport mellé. Legvégül érkeztek állami és pártvezetőink [sic!].”¹³⁶

„A díszszázad parancsnoka pontosan 11 órakor tett jelentést Losonczy Pálnak, az Elnöki Tanács elnökének, aki Oláh István vezérezredes, honvédelmi miniszter kíséretében ellepett az alakulat előtt. A magyar és szovjet himnusz csendült fel ezután, melyeknek most emelkedettebb jelleget adott a negyven évvel ezelőtti napokra való emlékezés. Az Ideiglenes

¹³⁵ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1984. XII. 22.: 1.

¹³⁶ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1984. XII. 22.: 1.

52. kép Kádár János az MSZMP KB első titkára és Lázár György, a Minisztertanács elnöke az ünnepségekre megérkezve az Aranybika előtt szálltak ki a buszból ¹³⁷

Nemzetgyűlés és az Ideiglenes Kormány megalakulásának 40. évfordulójára és a hazáért vérüket áldozó hősök emlékére helyezett koszorút a debreceni felszabadulási emlékmű talapzatára elsőnek Losonczi Pál, az Elnöki Tanács elnöke és dr. Trautmann Rezső, az Elnöki Tanács elnökhelyettese az Elnöki Tanács nevében; Kádár János és Sikula György az MSZMP Központi Bizottsága nevében, Lázár György, a Minisztertanács elnöke és dr. Köpeczi Béla művelődési miniszter a Minisztertanács nevében; Sarlós István, az országgyűlés elnöke és Cservenka Ferencné, az országgyűlés alelnöke az országgyűlés nevében.

¹³⁷ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1984. XII. 23.: 3.

Elhozták koszorúikat a baráti országok budapesti nagykövetségei, országaik képviselőiben: Vlagyimir Bazovszkij, a Szovjetunió, Boncso Mitev, a Bolgár Népköztársaság, Milovan Zidar, Jugoszlávia és Nicolae Veres, a Román Szocialista Köztársaság nagykövete, valamint kíséretükben V. Sz. Zotov ezredes, Alekszander I. Decsev vezérőrnagy. Mariján Mozgon ezredes és Ioan Todericiu ezredes, a nagykövetségek katonai és légügyi attaséi. A társadalmi és tömegszervezetek nevében Pozsgay Imre, a Hazafias Népfrent Országos Tanácsának főtitkára, Gáspár Sándor a Szakszervezetek Országos Tanácsának elnöke, Hámori Csaba, a KISZ Központi Bizottságának első titkára, Padányi Mihály, a Magyar Ellenállók, Antifasiszták Szövetségének elnöke. Apró Antal, a Magyar-Szovjet Baráti Társaság elnöke koszorúzott.

A fegyveres testületek nevében Oláh István vezérezredes, honvédelmi miniszter, dr. Horváth István belügyminiszter és Borbély Sándort a Munkásőrség országos parancsnoka helyezte el koszorút az emlékműnél. Az ideiglenesen hazánkban állomásozó szovjet déli hadseregcsoporthoz, nevében Konsztantyin Kocsetov vezérezredes, a déli hadseregcsoporthoz parancsnoka és Anatolij Makunyin vezérőrnagy, a déli hadseregcsoporthoz, katonai tanácsának tagja koszorúzott. Magyar József, az MSZMP megyei bizottságának titkára, dr. Szabó Imre, dr. Postás Sándor és dr. Ács István az MSZMP Hajdú-Bihar megyei és városi bizottságai, illetve tanácsi testületi képviselőik helyetk el koszorút.

Ezután debreceni üzemek, intézmények vezetői, dolgozói hozták el virágcsokraikat és tették az emlékmű talapzatára, a koszorúk mellé: a MÁV debreceni pártbizottsága, a Debrecen városi Tanács, az OTP megyei igazgatósága, a Magyar Gördülőcsapágy Művek, a MEDICOR debreceni gyára, a MÁV Járműjavító, a Hajdú megyei Állami Építőipari Vállalat, a debreceni városi és a megyei szolgáltató vállalatok, az ipari szövetkezetek, a Debreceni Orvostudományi Egyetem, a Debreceni Agrártudományi Egyetem, a Debreceni Postaigazgatóság, a Közúti Építő Vállalat, a Debreceni Konzervgyár, a Debreceni Dohánygyár, a Húsipari Vállalat, a Baromfi-feldolgozó Vállalat, a kereskedelmi dolgozók pártbizottsága, a Debreceni Kötöttárugyár, a Debreceni Ruhagyár, a BIOGAL, a lakóterületi pártvezetőségek, a Kossuth Termelőszövetkezet és az általános iskolai pártbizottság képviselői. A koszorúzási ünnepség végén, az Internacionálé elhangzása és a díszszázad elvonulása után, a vendégek együtt mentek a Református Kollégiumba.”¹³⁸

¹³⁸ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1984. XII. 22.: 1.

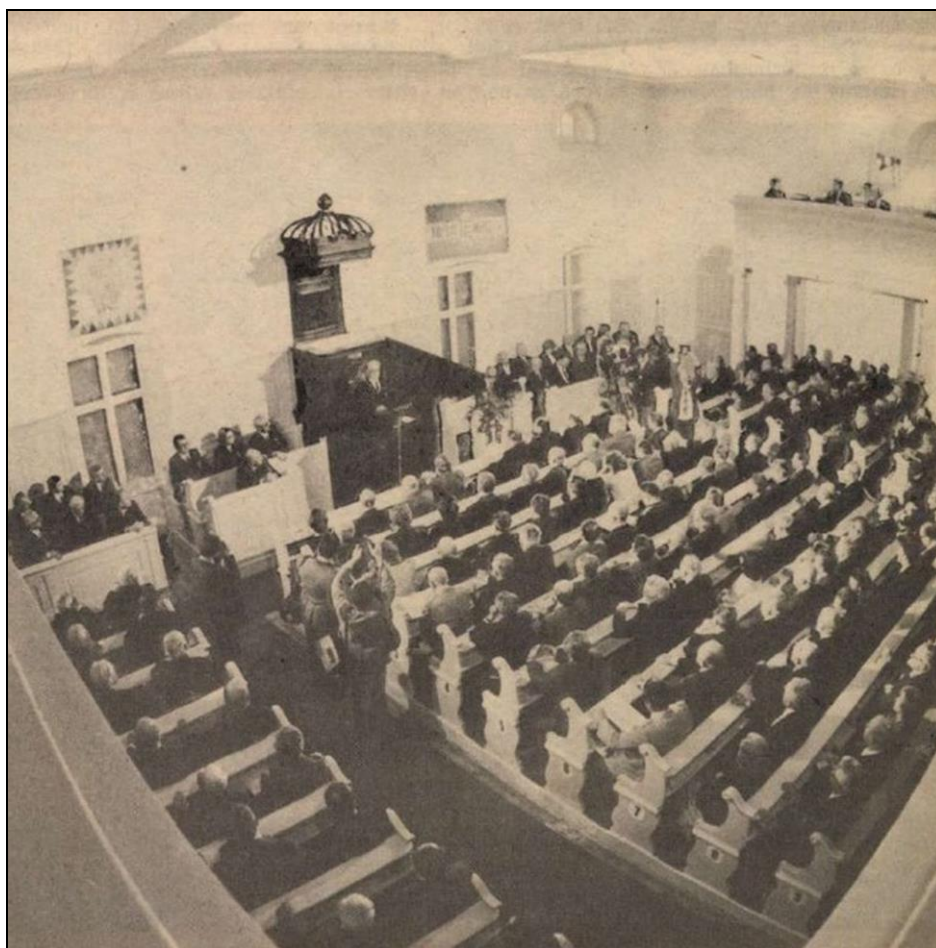
53-55. kép Megemlékezés a város Felszabadítási Emlékművénél, ahol Kádár János a párt nevében koszorút helyezett el ¹³⁹

„Déli tizenkét órára megteltek a Református Kollégium oratóriumának padsorai. A helyet foglalók közül többen ezelőtt negyven évvel is ott ültek a történelmi nemzetgyűlés képviselőjeként. Most velük együtt ünnepeltek a párt, állami, társadalmi szervek jelenlegi országos és megyei vezetői, ott voltak a tudományos, irodalmi, művészeti élet kiemelkedő egyéniségei, a magyarországi egyházak képviselői és sokan azok közül, akik az eltelt negyven

¹³⁹ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1984. XII. 22.: 2.

esztendő során vállaltak kiemelkedő feladatokat az ország, a szocializmus építésének munkájából. Részt vettek az ünnepségen az európai szocialista országok budapesti nagykövetségeinek vezetői, ott volt megyénk testvérköztársaságából érkezett vendégünk, Pjatrasz Griskjavicsusz, a Litván Kommunista Párt Központi Bizottságának első titkára is.

Minden megyéből két-két országgyűlési képviselő érkezett az ünnepségre, amelyre megyénk valamennyi képviselője hivatalos volt. Láttunk az ünneplők között jó néhány régi ismerős arcot is, azokét, akik 1944 decemberében az országgyűlés megszervezéséért, feltételeinek megteremtéséért fáradoztak.”¹⁴⁰ Az ünnepséget Sarlós István nyitotta meg, majd beszédet mondott Losonczy Pál, az Elnöki Tanács elnöke, Bognár József akadémikus és veterán, Dr. Kolozsvári Lajos veterán és a fiatalok nevében Koósné Török Erzsébet párttag.¹⁴¹

56. kép Megteltek a történelmi nevezetességű hely padsorai is¹⁴²

¹⁴⁰ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1984. XII. 22.: 1.

¹⁴¹ Megjegyzés: Beszédeiket lásd: HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1984. XII. 22.: 2-5.

¹⁴² HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1984. XII. 22.: 3.

„Az oratóriumban tartott ünnepség Sarlós István zárszavával és a Szózat hangjaival ért véget. A kora délutáni órákban az Országgyűlés, a Miniszter- tanács és a Hazafias Népfront Országos Tanácsa fogadást adott az ünnepség résztvevőinek az Aranybika Szállóban. Debrecen vendégei délután négy órakor szálltak ismét a különvonatra, amellyel visszautaztak a fővárosba. A Nagyállomáson a megye és a város vezetői búcsúztatták Kádár elvtársat és az ünnepi program többi résztvevőjét.”¹⁴³ Kádár János szerepe az 1978-as látogatásakor másodrendűnek volt tekinthető, mivel ünnepségen beszédet sem tartott. A megemlékezésről a Magyar Filmhíradó dokumentumfilm jelleggel egyaránt közvetített az Ideiglenes Nemzetgyűlésről.¹⁴⁴

57-62. kép Kádár János az ünnepségen¹⁴⁵

¹⁴³ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1984.XII.22: 5.o.

¹⁴⁴ <https://filmhivadokonline.hu/watch.php?id=22937> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.

¹⁴⁵ HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1984. XII. 22., illetve HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ 1978. XII. 23.

7. Epilógus

Kádár János debreceni látogatásainak legtöbbje országimázs építő jelleggel bírt, így érdeklődött a város lakossága, dolgozói iránt, valamint szemügyre vette a helyi párt szervezet működését és nyomon követte a város fejlődését is. Az 1984-es látogatásakor viszont csak képviselőként és megemlékezőként volt jelen.

Látogatásának legemblematisabb pillanata azonban mégis az 1977-es magyar-román kettős találkozó volt, különös tekintetben az erdélyi magyarok ügyében folyó tárgyalások okán. Ez a diplomáciai tárgyalás viszont csak fél eredményeket hozott, mivel a kolozsvári magyar főkonzulátus újbóli megnyitása után a román diktátor tovább folytatta az erdélyi magyarok terrorizálását, amely a konzulátus 1988-as bezáráshoz vezetett, emellett a debreceni román hivatali hely működése is tiszavirág életű volt, mivel kihasználatlansága miatt az hamar bezárt. A kolozsvári magyar főkonzulátust pedig csak a rendszerváltás után 1997-ben nyitották meg újra.

Forrásjegyzék

FILMHÍRADÓK ONLINE

- 1949 *A Habsburg-ház trónfosztásának évfordulóján tartott gyűlés a debreceni Nagytemplomban.* <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=9898>
Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.
- 1946 *A Szociáldemokrata Párt debreceni nagygyűlése.* <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=6176> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.
- 1985 *Az Ideiglenes Nemzetgyűlés megalakulására emlékeztek Debrecenben.* <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=22937> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.
- 1977 *Kádár – Ceausescu találkozó Debrecenben és Nagyváradon.* <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=21951> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.
- 1978 *Kádár János látogatása Hajdú-Bihar megyében.* <https://filmhiradokonline.hu/watch.php?id=22111> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.

YOUTUBE

- 1990 *Az aranyajtók rejtekében (A román diktátor hétköznapijai).* <https://www.youtube.com/watch?v=vKODPjE3SD4> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.
- 1978 *Kádár János Debrecenben.* <https://www.youtube.com/watch?v=a1CHINgRy6w>
- 2019 *Magyar félmúlt Törvénytelen szocializmus. Ávósok.* <https://www.youtube.com/watch?v=gvr93sGHLKo> A letöltés ideje: 2021. III. 3.
- 2011 *Marosvásárhely Fekete Márciusa. I.* <https://www.youtube.com/watch?v=j4N5AJEWRgU> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.
- 1977 *Video Arhivă 1977 Vizita lui Nicolae Ceaușescu în Ungaria.* Megjegyzés: A videót törölték a YouTube-ról. A letöltés ideje: 2018. V. 29.

Irodalomjegyzék

BAJA KÁROLY

- (é. n.) *A kisvasút rövid története.* <http://www.zoodebrecen.hu/content/vidampar-ki-kisvasut.html> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.

BALOGH TAMÁS ZOLTÁN

- 2021 *Úttörővasutak zsebkönyve.* Cívisporta Kiadványok V. In: BALOGH LÁSZLÓ (Szerk.): Cívisporta kiadó. Debrecen. 1-147.

DEBRECENI KÉPESLAPOK

- 2016 *Kádár János az Újkertben (1978.)* <http://debrecenikepeslapok.blogspot.com/2016/01/kadar-janos-az-ujkertben-1978.html> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.

FARKAS JÓZSEF GYÖRGY

- 2019 *Az újságíró archívumából (Kulisszatitkokkal): Kádár – Ceausescu találkozó 1977.* <https://infovilag.hu/az-ujzagiro-archivumabol-kulisszatitkokkal-kadarceausescu-talalkozo-1977/> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.

HAJDÚ-BIHARI NAPLÓ

- 1960 *Felavatták a felszabadulás tiszteletére készített szökőkutat Debrecenben.* Hajdú-Bihari Napló. XVII. évfolyam 81. szám. 1960. IV. 6. 6.
- 1960 *Megnyílt a debreceni Ludas Matyi Vidámpark.* Hajdú-Bihari Napló. XVII. évfolyam 102. szám. 1960. V. 1. 12.
- 1960 *A dolgozók tisztelete és szeretete övezte Kádár János elvtársat debreceni látogatása alkalmával.* Hajdú-Bihari Napló. XVII. évfolyam 113. szám. 1960. V. 14. 1-2.

- 1960 „Egyenes úton járunk, előrehaladásunk üteme csak rajtunk múlik.” Kádár János elvtárs debreceni beszéde. Hajdú-Bihari Napló. XVII. évfolyam 114. szám. 1960. V. 15. 1., 3.
- 1972 Magyar párt- és kormányküldöttség utazott Romániába. Hajdú-Bihari Napló. XXIX. évfolyam 47. szám. 1972. II. 25. 1-2.
- 1977 Kádár János Debrecenben. Hajdú-Bihari Napló. XXXIV. évfolyam 139. szám. 1977. VI. 15. 1.
- 1977 Kádár János és Nicolae Ceausescu találkozója Debrecenben. Hajdú-Bihari Napló. XXXIV. évfolyam 140. szám. 1977. VI. 16. 1-3.
- 1977 Befejeződtek Kádár János és Nicolae Ceausescu megbeszélései. Hajdú-Bihari Napló. XXXIV. évfolyam 141. szám. 1977. VI. 17. 1-3.
- 1978 Kádár János Hajdú-Bihar megyei látogatásra Debrecenbe érkezett. Hajdú-Bihari Napló. XXXV. évfolyam 132. szám. 1978. VI. 7. 1.
- 1978 A megye dolgozói cselekvően támogatják a párt politikáját: Kádár János látogatása Hajdú-Bihar megyében. Hajdú-Bihari Napló. XXXV. évfolyam 133. szám. 1978. VI. 8. 1-2.
- 1978 „A párt azért dolgozik, hogy az egész nemzetnek szebb és jobb jövője legyen.” Gazdag csütörtöki programmal befejeződött Kádár János látogatása Hajdú-Bihar megyében. Hajdú-Bihari Napló. XXXV. évfolyam 134. szám. 1978. VI. 9. 1-4.
- 1978 Sokáig emlékezetes marad. Hajdú-Bihari Napló. XXXV. évfolyam 135. szám. 1978. VI. 10. 3.
- 1981 A debreceni román főkonzulátus megnyitása. Hajdú-Bihari Napló. XXXVIII. évfolyam 300. szám. 1981. XII. 23. 1.
- 1984 Az volt a hivatása, hogy érvényt szerezzen a magyar nép valós érdekeinek: országos megemlékezés Debrecenben az Ideiglenes Nemzetgyűlés megalakulásának évfordulóján. Hajdú-Bihari Napló. XLI. évfolyam 300. szám. 1984. XII. 22. 1-5.
- 1984 A héten történt: az Ideiglenes Nemzetgyűlés és Kormány megalakulásának 40. évfordulója. Hajdú-Bihari Napló. XLI. évfolyam 301. szám. 1984. XII. 23. 3.

1996 *Újra nyitják a debreceni román főkonzulátust.* Hajdú-Bihari Napló. LIII. évfolyam 302. szám. 1996. XII. 28. 1.

1998 *Simonyi út – Villa- és hársfasor.* Hajdú-Bihari Napló. LV. évfolyam 42. szám. 1998. II. 19. 4.

HUSZÁR TIBOR

2001 *Kádár János politikai életrajza 1912-1956.* I-II. kötet. In: SÍPOS LEVENTE (Szerk.): Szabad Tér Kiadó - Kossuth Kiadó. Budapest. 1-789.

INDEX. HU

2009 *Ceausescu Debrecenben, Kádár Nagyváradon 1977.* https://index.hu/belfold/tegnapiujsag/2009/06/16/1977_magyar-roman_targyalasok_debrecenben_majd_nagyvaradon/ Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.

MAGYAR HÍRLAP

1978 *Magyar - Román tárgyalások: kettős állampolgárságok.* Magyar Hírlap. XI. évfolyam 154. szám. 1978. VII. 2. 4.

MAGYARORSZÁG

1985 *Magyar-Román kapcsolatok: Közös érdekek alapján.* Magyarország. XXII. évfolyam 9. szám. 1985. III. 3. 9.

NET.JOGTAR.HU

1948 *Az 1948. évi XI. törvénycikk a Budapesten 1948. évi január hó 24. napján aláírt magyar-román barátsági, együttműködési és kölcsönös segélynyújtási szerződés becikkelyezése tárgyában.* <https://net.jogtar.hu/ezer-ev-torveny?docid=94800011.TV&searchUrl=/ezer-ev-torvenyei%3Fpagenum%3D43> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.

NÉPSZABADSÁG

- 1960 *Kádár János és Kállai Gyula elvtársak látogatása Debrecenben.* Népszabadság. XVIII. évfolyam 114. szám. 1960. V.14. 2.
- 1992 *Debrecen-Nagyvárad 1977: A politikában csak az eredményeket díjazták.* Népszabadság. L. évfolyam 139. szám. 1992. VI. 13. 22.

RÉVÉSZ SÁNDOR

- 2010 *Kádár és Ceausescu: Vicsorszünet.* http://nol.hu/kultura/kadar_es_ceausescu_vicsorszunet-789101 Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.

ROMÁNIAI MAGYAR SZÓ

- 1997 *A magyar-román kapcsolatok eseménynaptára.* Új sorozat 24-25. szám. 1997. VII. 23.

TISZÁNTÚLI NÉPLAP

- 1946 Szakasits: *„A Kommunista Párttal szoros közösségben együtt haladunk!” – Szociáldemokrata nagygyűlés a Stadionban.* Tiszántúli Néplap III. évfolyam 138. szám. 1946. VI. 25. 2.
- 1949 *„Függetlenségünket ha kell, utolsó csepp vérünkig megvédjük.” A köztársasági elnök, a kormány és a Népfront taglal jelenlétében ünnepelte Debrecen a Függetlenségi Nyilatkozat századik évfordulóját.* Tiszántúli Néplap VI. évfolyam 87. szám. 1949. IV. 15. 1-2.

VARGA LÁSZLÓ

- 2001 *Kádár János bírái előtt: Egyszer fent, egyszer lent: 1949-1956.* Párhuzamos Archívum. In: VARGA LÁSZLÓ (Sorozatszerk.): Kiadó: Osiris – Budapest Főváros Levéltára. Budapest. 1-736.

WIKIPEDIA

- 2021 *Az 1984. évi nyári olimpiai játékok.* https://hu.wikipedia.org/wiki/1984._%C3%A9vi_ny%C3%A1ri_olimpiai_j%C3%A1t%C3%A9kok Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.

- 2021 *Kádár János politikus.* [https://hu.wikipedia.org/wiki/K%C3%A1d%C3%A1r_J%C3%A1nos_\(politikus\)](https://hu.wikipedia.org/wiki/K%C3%A1d%C3%A1r_J%C3%A1nos_(politikus)) Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.
- 2021 *Magyar Autonóm Tartomány.* https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyar_Auton%C3%B3m_Tartom%C3%A1ny Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.
- 2021 *Magyarország 1956 és 1989 között.* https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyarorsz%C3%A1g_1956_%C3%A9s_1989_k%C3%B6z%C3%B6tt Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.
- 2021 *Magyarország kolozsvári főkonzulátusa.* https://hu.wikipedia.org/wiki/Magyarorsz%C3%A1g_kolozsv%C3%A1ri_f%C5%91konzul%C3%A1tusa Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.
- 2021 *Maros-Magyar Autonóm Tartomány.* https://hu.wikipedia.org/wiki/Maros-Magyar_Auton%C3%B3m_Tartom%C3%A1ny Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.
- 2021 *Nicolae Ceaușescu.* https://hu.wikipedia.org/wiki/Nicolae_Ceau%C8%99escu Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.
- 2021 *Párizsi békeszerződések.* https://hu.wikipedia.org/wiki/P%C3%A1rizsi_b%C3%A9keszerz%C5%91d%C3%A9sek Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.
- 2021 *Románia történelme.* https://hu.wikipedia.org/wiki/Rom%C3%A1nia_t%C3%B6rt%C3%A9nelme Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.
- 2021 *Secirata.* <https://hu.wikipedia.org/wiki/Securitate> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.
- 2021 *I. Mihály román király.* https://hu.wikipedia.org/wiki/I._Mih%C3%A1ly_rom%C3%A1n_kir%C3%A1ly Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 18.

Képjegyzék

A KOSSUTH TÉRI SZÖKŐKÚT

1961 <https://archivum.mtva.hu/photobank/item/MTI-FOTOVUc0N2dJMk1FS1labWxLWU1rS3FrUT09> A letöltés ideje: 2021. X. 11.

A KÖZLEMÉNY ALÁÍRÁSA

1977 *Befejeződtek Kádár János és Nicolae Cequsescu megbeszélései.* Hajdú-Bihari Napló. XXXIV. évfolyam 141. szám. 1977. VI. 17. 3.

A POLITIKAI BIZOTTSÁG TAGJAI A NAGYÁLLOMÁS ELŐTT

1984 *Az volt a hivatása, hogy érvényt szerezzen a magyar nép valós érdekeinek: országos megemlékezés Debrecenben az Ideiglenes Nemzetgyűlés megalakulásának évfordulóján.* Hajdú-Bihari Napló. XLI. évfolyam 300. szám. 1984. XII. 22. 1.

A ROMÁN ÉS A MAGYAR DELEGÁCIÓ A VÖRÖS HADSEREG ÚTJÁN I.

1977 https://index.hu/belfold/tegnapiujsg/2009/06/16/1977_magyar-roman_targyalasok_debrecenben_majd_nagyvaradon/ A letöltés ideje: 2021. XI. 4.

A ROMÁN ÉS A MAGYAR DELEGÁCIÓ A VÖRÖS HADSEREG ÚTJÁN II.

1977 <https://archivum.mtva.hu/photobank/item/MTI-FOTO-OWZJaFVHVkxmenBKQ0JLY1lsTUJIUT09> A letöltés ideje: 2021. XI. 4.

A TÁRGYALÁS VÉGET ÉRT, A FELEK ELHAGYTÁK A SZÉKHÁZAT

1977 http://nol.hu/kultura/kadar_es_ceausescu_vicsorszunet-789101 A letöltés ideje: 2021. XI. 9.

A VÁROSHÁZA KOSSUTH TERMÉBEN A KÉT VEZETŐ A TÁRGYALÁS TÉMÁJÁRÓL BESZÉLGETETT

1977 *Kádár János Debrecenben.* Hajdú-Bihari Napló. XXXIV. évfolyam 139. szám. 1977. VI. 15. 2.

AZ ÚTTÖRŐK KÁDÁR JÁNOST KÖSZÖNTIK A NAGYÁLLOMÁSON

1984 *Az volt a hivatása, hogy érvényt szerezzen a magyar nép valós érdekeinek: országos megemlékezés Debrecenben az Ideiglenes Nemzetgyűlés megalakulásának évfordulóján.* Hajdú-Bihari Napló. XLI. évfolyam 300. szám. 1984. XII. 22. 1.

BÚCSÚ A REPTÉREN I.

1977 *Kádár János és Nicolae Ceausescu találkozója Debrecenben.* Hajdú-Bihari Napló. XXXIV. évfolyam 140. szám. 1977. VI. 16. 3.

BÚCSÚ A REPTÉREN II.

1977 *Kádár János és Nicolae Ceausescu találkozója Debrecenben.* Hajdú-Bihari Napló. XXXIV. évfolyam 140. szám. 1977. VI. 16. 3.

BÚCSÚ DEBRECEN TŐL

1978 *„A párt azért dolgozik, hogy az egész nemzetnek szebb és jobb jövője legyen.” Gazdag csütörtöki programmal befejeződött Kádár János látogatása Hajdú-Bihar megyében.* Hajdú-Bihari Napló. XXXV. évfolyam 134. szám. 1978. VI. 9. 4.

KÁDÁR ÉS CEAUȘESCU NAGYVÁRADON I.

1977 *Befejeződtek Kádár János és Nicolae Ceausescu megbeszélései.* Hajdú-Bihari Napló. XXXIV. évfolyam 141. szám. 1977. VI. 17. 1.

KÁDÁR ÉS CEAUȘESCU NAGYVÁRADON II.

1977 *Befejeződtek Kádár János és Nicolae Ceausescu megbeszélései.* Hajdú-Bihari Napló. XXXIV. évfolyam 141. szám. 1977. VI. 17. 2.

KÁDÁR JÁNOS A BARTÓK TEREMBEN MEGRENDEZETT MEGYEI AKTÍVAÜLÉSEN I.

- 1978 „A párt azért dolgozik, hogy az egész nemzetnek szebb és jobb jövője legyen.” *Gazdag csütörtöki programmal befejeződött Kádár János látogatása Hajdú-Bihar megyében.* Hajdú-Bihari Napló. XXXV. évfolyam 134. szám. 1978. VI. 9. 2.

KÁDÁR JÁNOS A BARTÓK TEREMBEN MEGRENDEZETT MEGYEI AKTÍVAÜLÉSEN II.

- 1978 „A párt azért dolgozik, hogy az egész nemzetnek szebb és jobb jövője legyen.” *Gazdag csütörtöki programmal befejeződött Kádár János látogatása Hajdú-Bihar megyében.* Hajdú-Bihari Napló. XXXV. évfolyam 134. szám. 1978. VI. 9. 3.

KÁDÁR JÁNOS A BARTÓK TEREMBEN MEGRENDEZETT MEGYEI AKTÍVAÜLÉSEN III.

- 1978 „A párt azért dolgozik, hogy az egész nemzetnek szebb és jobb jövője legyen.” *Gazdag csütörtöki programmal befejeződött Kádár János látogatása Hajdú-Bihar megyében.* Hajdú-Bihari Napló. XXXV. évfolyam 134. szám. 1978. VI. 9. 3.

KÁDÁR JÁNOS A CENTENÁRIUMI ÜNNEPSÉGEN A DEBRECENI NAGYTEMPLOMBAN

- 1949 VARGA LÁSZLÓ: *Kádár János bírái előtt: Egyszer fent, egyszer lent: 1949-1956.* Párhuzamos Archívum. In: VARGA LÁSZLÓ (Sorozatszerk.): *Kiadó: Osiris – Budapest Főváros Levéltára. Budapest. 2001. 733.*

KÁDÁR JÁNOS A DEBRECENI PÁLYAUDVARON I.

- 1977 *Kádár János Debrecenben.* Hajdú-Bihari Napló. XXXIV. évfolyam 139. szám. 1977. VI. 15. 1.

KÁDÁR JÁNOS A DEBRECENI PÁLYAUDVARON II.

- 1977 *Kádár János Debrecenben.* Hajdú-Bihari Napló. XXXIV. évfolyam 139. szám. 1977. VI. 15. 1.

KÁDÁR JÁNOS A HAJDÚ MEGYEI ÁLLAMI ÉPÍTŐIPARI VÁLLALAT VEZETŐIVEL

1978 <https://www.youtube.com/watch?v=a1CHINgRy6w> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 12.

KÁDÁR JÁNOS A MEGYEI PÁRTBIZOTTSÁGBAN

1978 *A megye dolgozói cselekvően támogatják a párt politikáját: Kádár János látogatása Hajdú-Bihar megyében.* Hajdú-Bihari Napló. XXXV. évfolyam 133. szám. 1978. VI. 8. 1.

KÁDÁR JÁNOS A NÁDUDVARI KÍSÉRLETI BÚZAPARCELLÁN

1978 <https://www.youtube.com/watch?v=a1CHINgRy6w> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 12.

KÁDÁR JÁNOS A TERVEZŐKKEL TANULMÁNYOZZA AZ 1980-RA TERVEZETT ÚJKERTI LAKÓTELEP MAKETTJÉT I.

1978 <https://www.youtube.com/watch?v=a1CHINgRy6w> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 12.

KÁDÁR JÁNOS A TERVEZŐKKEL TANULMÁNYOZZA AZ 1980-RA TERVEZETT ÚJKERTI LAKÓTELEP MAKETTJÉT II.

1978 *„A párt azért dolgozik, hogy az egész nemzetnek szebb és jobb jövője legyen.” Gazdag csütörtöki programmal befejeződött Kádár János látogatása Hajdú-Bihar megyében.* Hajdú-Bihari Napló. XXXV. évfolyam 134. szám. 1978. VI. 9. 1.

KÁDÁR JÁNOS A VAGONGYÁRBAN TARTOTT NAGYGYŰLÉSEN

1960 *A dolgozók tisztelete és szeretete övezte Kádár János elvtársat debreceni látogatása alkalmával.* Hajdú-Bihari Napló. XVII. évfolyam 113. szám. 1960. V. 14. 1.

KÁDÁR JÁNOS A VÉNKERTBEN I.

1978 <https://www.youtube.com/watch?v=a1CHINgRy6w> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 12.

KÁDÁR JÁNOS A VÉNKERTBEN II.

1978 <https://www.youtube.com/watch?v=a1CHINgRy6w> Az oldal utolsó megtekintése: 2021. XI. 12.

KÁDÁR JÁNOS A VÉNKERTI ÁLTALÁNOS ISKOLA EMLÉKKÖNYVÉNEK ALÁÍRÁSÁNÁL

1978 *Sokáig emlékezetes marad.* Hajdú-Bihari Napló. XXXV. évfolyam 135. szám. 1978. VI. 10. 3.

KÁDÁR JÁNOS A VÉNKERTI ÁLTALÁNOS ISKOLÁBAN

1978 *„A párt azért dolgozik, hogy az egész nemzetnek szebb és jobb jövője legyen.” Gazdag csütörtöki programmal befejeződött Kádár János látogatása Hajdú-Bihar megyében.* Hajdú-Bihari Napló. XXXV. évfolyam 134. szám. 1978. VI. 9. 1.

KÁDÁR JÁNOS AZ MGM-BEN I.

1978 *A megye dolgozói cselekvően támogatják a párt politikáját: Kádár János látogatása Hajdú-Bihar megyében.* Hajdú-Bihari Napló. XXXV. évfolyam 133. szám. 1978. VI. 8. 1.

KÁDÁR JÁNOS AZ MGM-BEN II.

1978 *A megye dolgozói cselekvően támogatják a párt politikáját: Kádár János látogatása Hajdú-Bihar megyében.* Hajdú-Bihari Napló. XXXV. évfolyam 133. szám. 1978. VI. 8. 2.

KÁDÁR JÁNOS AZ ÜNNEPSÉGEN I.

1984 *Az volt a hivatása, hogy érvényt szerezzen a magyar nép valós érdekeinek: országos megemlékezés Debrecenben az Ideiglenes Nemzetgyűlés megalakulásának évfordulóján.* Hajdú-Bihari Napló. XLI. évfolyam 300. szám. 1984. XII. 22. 3.

KÁDÁR JÁNOS AZ ÜNNEPSÉGEN II.

1984 *Az volt a hivatása, hogy érvényt szerezzen a magyar nép valós érdekeinek: országos megemlékezés Debrecenben az Ideiglenes Nemzetgyűlés megalakulásának évfordulóján.* Hajdú-Bihari Napló. XLI. évfolyam 300. szám. 1984. XII. 22. 4.

KÁDÁR JÁNOS AZ ÜNNEPSÉGEN III.

1984 *Az volt a hivatása, hogy érvényt szerezzen a magyar nép valós érdekeinek: országos megemlékezés Debrecenben az Ideiglenes Nemzetgyűlés megalakulásának évfordulóján.* Hajdú-Bihari Napló. XLI. évfolyam 300. szám. 1984. XII. 22. 5.

KÁDÁR JÁNOS AZ ÜNNEPSÉGEN IV.

1984 *Az volt a hivatása, hogy érvényt szerezzen a magyar nép valós érdekeinek: országos megemlékezés Debrecenben az Ideiglenes Nemzetgyűlés megalakulásának évfordulóján.* Hajdú-Bihari Napló. XLI. évfolyam 300. szám. 1984. XII. 22. 5.

KÁDÁR JÁNOS AZ ÜNNEPSÉGEN V.

1984 *A héten történt: az Ideiglenes Nemzetgyűlés és Kormány megalakulásának 40. évfordulója.* Hajdú-Bihari Napló. XLI. évfolyam 301. szám. 1984. XII. 23. 3.

KÁDÁR JÁNOS AZ ÜNNEPSÉGEN VI.

1984 *A héten történt: az Ideiglenes Nemzetgyűlés és Kormány megalakulásának 40. évfordulója.* Hajdú-Bihari Napló. XLI. évfolyam 301. szám. 1984. XII. 23. 3.

KÁDÁR JÁNOS ÉS LÁZÁR GYÖRGY AZ ÜNNEPSÉGEKRE ÉRKEZVE

- 1984 *A héten történt: az Ideiglenes Nemzetgyűlés és Kormány megalakulásának 40. évfordulója.* Hajdú-Bihari Napló. XLI. évfolyam 301. szám. 1984. XII. 23. 3.

KÁDÁR JÁNOS DEBRECENI FOGADÁSA I.

- 1978 *Kádár János Hajdú-Bihar megyei látogatásra Debrecenbe érkezett.* Hajdú-Bihari Napló. XXXV. évfolyam 132. szám. 1978. VI. 7. 1.

KÁDÁR JÁNOS DEBRECENI FOGADÁSA II.

- 1978 *Kádár János Hajdú-Bihar megyei látogatásra Debrecenbe érkezett.* Hajdú-Bihari Napló. XXXV. évfolyam 132. szám. 1978. VI. 7. 1.

KÁDÁR JÁNOS ÉS KÍSÉRŐ VENDÉGEI A DEBRECENI ÚTTÖRŐVASÚTON I.

- 1960 *A dolgozók tisztelete és szeretete övezte Kádár János elvtársat debreceni látogatása alkalmával.* Hajdú-Bihari Napló. XVII. évfolyam 113. szám. 1960. V. 14. 1.

KÁDÁR JÁNOS ÉS KÍSÉRŐ VENDÉGEI A DEBRECENI ÚTTÖRŐVASÚTON II.

- 1960 <http://www.zoodebrecen.hu/content/vidamparki-kisvasut.html> A letöltés ideje: 2021. X. 11.

KÁDÁR JÁNOS ÉS KÍSÉRŐ VENDÉGEI A DEBRECENI ÚTTÖRŐVASÚTON III.

- 1960 <http://www.zoodebrecen.hu/content/vidamparki-kisvasut.html> A letöltés ideje: 2021. X. 11.

KÁDÁR JÁNOS ÉS NICOLAE CEAUȘESCU A REPÜLŐTÉREN I.

- 1977 *Kádár János és Nicolae Ceaușescu találkozója Debrecenben.* Hajdú-Bihari Napló. XXXIV. évfolyam 140. szám. 1977. VI. 16. 1.

KÁDÁR JÁNOS ÉS NICOLAE CEAUȘESCU A REPÜLŐTÉREN II.

- 1977 https://index.hu/belfold/tegnapiujsag/2009/06/16/1977_magyar-roman_targyalasok_debrecenben_majd_nagyvaradon/ A letöltés ideje: 2021. XI. 4.

KÁDÁR JÁNOS POHÁRKÖSZÖNTŐT MOND

- 1978 *Sokáig emlékezetes marad.* Hajdú-Bihari Napló. XXXV. évfolyam 135. szám. 1978. VI. 10. 3.

KÁDÁR JÁNOS VAGONGYÁRI LÁTOGATÁSA

- 1960 *A dolgozók tisztelete és szeretete övezte Kádár János elvtársat debreceni látogatása alkalmával.* Hajdú-Bihari Napló. XVII. évfolyam 113. szám. 1960. V. 14. 1.

KÁDÁR JÁNOST A DEBRECENI VASÚTÁLLOMÁSON VIRÁGCSOKORRAL ÜDVÖZÖLTÉK

- 1960 *A dolgozók tisztelete és szeretete övezte Kádár János elvtársat debreceni látogatása alkalmával.* Hajdú-Bihari Napló. XVII. évfolyam 113. szám. 1960. V. 14. 1.

MEGEMLÉKEZÉS A VÁROS FELSZABADÍTÁSI EMLÉKMŰVÉNÉL I.

- 1984 *A héten történt: az Ideiglenes Nemzetgyűlés és Kormány megalakulásának 40. évfordulója.* Hajdú-Bihari Napló. XLI. évfolyam 301. szám. 1984. XII. 23. 2.

MEGEMLÉKEZÉS A VÁROS FELSZABADÍTÁSI EMLÉKMŰVÉNÉL II.

- 1984 *A héten történt: az Ideiglenes Nemzetgyűlés és Kormány megalakulásának 40. évfordulója.* Hajdú-Bihari Napló. XLI. évfolyam 301. szám. 1984. XII. 23. 2.

MEGEMLÉKEZÉS A VÁROS FELSZABADÍTÁSI EMLÉKMŰVÉNÉL III.

- 1984 *A héten történt: az Ideiglenes Nemzetgyűlés és Kormány megalakulásának 40. évfordulója.* Hajdú-Bihari Napló. XLI. évfolyam 301. szám. 1984. XII. 23. 2.

MEGKEZDŐDTEK A TÁRGYALÁSOK

- 1977 *Kádár János és Nicolae Ceausescu találkozója Debrecenben.* Hajdú-Bihari Napló. XXXIV. évfolyam 140. szám. 1977. VI. 16. 3.

MEGTELTEK A TÖRTÉNELMI NEVEZETESSÉGŰ HELY PADSORAI IS

- 1984 *A héten történt: az Ideiglenes Nemzetgyűlés és Kormány megalakulásának 40. évfordulója.* Hajdú-Bihari Napló. XLI. évfolyam 301. szám. 1984. XII. 23. 3.

RÉSZLETEK A ROMÁN FILMFELVÉTELBŐL I.

- 1977 Megjegyzés: A filmfelvétel letöltésének ideje: 2018. V. 29. A videó Youtube címe: VIDEO Arhivă 1977 Vizita lui Nicolae Ceaușescu în Ungaria

RÉSZLETEK A ROMÁN FILMFELVÉTELBŐL II.

- 1977 Megjegyzés: A filmfelvétel letöltésének ideje: 2018. V. 29. A videó Youtube címe: VIDEO Arhivă 1977 Vizita lui Nicolae Ceaușescu în Ungaria

RÉSZLETEK A ROMÁN FILMFELVÉTELBŐL III.

- 1977 Megjegyzés: A filmfelvétel letöltésének ideje: 2018. V. 29. A videó Youtube címe: VIDEO Arhivă 1977 Vizita lui Nicolae Ceaușescu în Ungaria

RÉSZLETEK A ROMÁN FILMFELVÉTELBŐL IV.

- 1977 Megjegyzés: A filmfelvétel letöltésének ideje: 2018. V. 29. A videó Youtube címe: VIDEO Arhivă 1977 Vizita lui Nicolae Ceaușescu în Ungaria

KÁDÁR JÁNOS A REFORMÁTUS KOLLÉGIUMBAN

- 1978 „A párt azért dolgozik, hogy az egész nemzetnek szebb és jobb jövője legyen.” *Gazdag csütörtöki programmal befejeződött Kádár János látogatása Hajdú-Bihar megyében.* Hajdú-Bihari Napló. XXXV. évfolyam 134. szám. 1978. VI. 9. 1.

KÁDÁR JÁNOS A REFORMÁTUS KOLLÉGIUM VENDÉGKÖNYVÉNEK ALÁÍRÁSÁNÁL

- 1978 *Sokáig emlékezetes marad.* Hajdú-Bihari Napló. XXXV. évfolyam 135. szám. 1978. VI. 10. 3.

ÚTON AZ AKTÍVAGYŰLÉS FELÉ I.

- 1978 <http://debrecenikepeslapok.blogspot.com/2016/01/kadar-janos-az-ujkert-ben-1978.html> A letöltés ideje: 2021. XI. 18.

ÚTON AZ AKTÍVAGYŰLÉS FELÉ II.

- 1978 <https://archivum.mtva.hu/photobank/item/MTI-FOTO-d3VDVXF6S0NUUkVISEMrNGJob0IIQT09> A letöltés ideje: 2021. XI. 18.

<http://www.civisporta.hu>

civisporta@gmail.com

